LOPE DE VEGA

COMEDII

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

MOFTURILE BELISEI

(LOS MELINDRES DE BELISA)

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Traducere de
TEODOR BALŞ

PERSOANELE

TIBERIO, cumnatul Lisardei, unchiul Belisei.
LISARDA, văduvă bogată.
ELISO, nobil.
FABIO, slujitorul său.
Un portărel.
Un grefier.
BELISA, fiica Lisardei.
CELIA, iubita lui Felisardo.
PRUDENCIO, tatăl Celiei.
FELISARDO, nobil.
CARRILLO, lacheul lui *don* Juan.
DON JUAN, fiul Lisardei.
FLORA, slujitoarea Belisei.
Patru slujitori.

ACTUL ÎNTÎI

SCENA I

O sală în casa Lisardei.

Tiberio și Lisarda.

TIBERIO

Sfîrși cu doliul, așadar ?

LISARDA

Trecu un an de cînd muri
Tătîne-său.

TIBERIO

Deci, n-am greși
Spunînd că mulțumirea chiar
E fructul jalei care-a fost.

LISARDA

La mine însă nu-i la fel
Cînd am pierdut un soț ca el.

TIBERIO

O, ce-ntristare fără rost !

LISARDA

Cum fără rost ? Drept nu e, oare,
Plecarea lui să fie plînsă
De inima în care-i strînsă
Iubirea recunoscătoare ?
Tu nu știi că stau pildă vie
Chiar păsările, da, chiar ele ;
Căci văduvitei turturele
I-e cîntul plîns și duioșie,
Pereche nu-și mai cată-n lume ;
Și-odată văduvă rămasă,
Pe ramuri verzi nu se mai lasă !

TIBERIO

Atunci pe ce se-așază, spune ?

LISARDA

Pe ram uscat, sau mărăcine.

TIBERIO

Îndoliatele femei
Păstrează vechiul obicei,
Al turturicii, foarte bine !
Dar Domnul să mă pedepsească
De e salonul pentru ele
Ca spinul bietei turturele...
Cochetăria li-e firească
Și neastîmpărul sprințar.

LISARDA

Nu-mi este gîndu-ți potrivit !
Alt soț nicicînd n-am jinduit,
Tiberio.

TIBERIO

Ai dreptul, doar
Ești tînără, și moștenești,

Precum se știe, o avere
Că șase ginerei te-ar cere
De-ar ști că nu te-mpotrivești.

LISARDA

Cu doi copii ?

TIBERIO

Oricîți ar fi !

LISARDA

Ce rău în inimă-mi citești !

TIBERIO

Dorința ți-o tăgăduiești ?

LISARDA

N-ascund nimic. O sută mii
De galbeni soțul mi-a lăsat
Murind, dar și cei doi copii,
Pe care vreau a-i rîndui
La casa lor, ne'ntîrziat.
Mă voi retrage-apói la țară
C-un scutier și-o sclavă doar.

TIBERIO

E bine cum gîndești tu, dar
De ce n-ai grijă, bunăoară,
De măritișul fiicei tale
Belisa, cînd se îmbulzesc
Atîția tineri ce-o pețesc
Iar *don* Juan și el e mare.

LISARDA

O pot eu, oare, mărita
Și unde să-i găsesc iubit

Atîta de desăvîrșit
Și virtuos cum cere ea ?

TIBERIO

Astfél de vise nu-i dau pace ?

LISARDA

Sînt unele femei ciudate
Ce-mbătrînesc nemăritate ;
Nimic și nimeni nu le place
Iar anii lor se trec ades
În mofturi fără rost încît e
Ușor s-ajungă-a fi urîte.
Și-n zăbovirea la ales
Se duc frumoșii ani și ei,
Și-ncep iubirea s-o cerșească.

TIBERIO

Belisa să se-asemuiască,
Și ea, cu ástfel de femei ?

LISARDA

Crezi că mai e vreo creatură
Atît de rea și-obositoare ?
Crezi că e om să-i placă, oare ?
Averea ei peste măsură
Și frumusețea-i răpitoare
Făcu din strada noastră-o bursă
A celor ce-au căzut în cursă :
Un portughez întors, se pare,
Din Indii, un bătrîn bogat,
Un genovez și un ostaș,
Un filfizon și un slujbaș,
Și ultimul, un literat ;
Belisei nimeni nu-i pe plac,
La toți cusururi le găsește.

TIBERIO

Nepoata mea păcătuiește ;
Mă iarte, dar nu pot să tac :
E chipeșă și e isteață,
Dar n-are dreptul la trufie.

LISARDA

Arată-i cîtă nebunie
E în purtarea ei semeață.
Azi e cuminte și voioasă ;
Așteaptă vizite. Un sfat
E bun acum.

TIBERIO

M-a supărat
Și-am să-i aleg, de-i năzuroasă,
Chiar eu bărbatul ce-o să-l ia.

LISARDA

Azi patru pețitori bat drumul ;
Nu știu de i-o plăcea vre unul.

TIBERIO

Toți patru o pețesc pe ea ?

LISARDA

E banul strașnică-mboldire.

TIBERIO

Să plece-atunci la mănăstire !

Intră Belisa și Flora, slujitoarea ei.

SCENA A II-A

Aceiași, Belisa, Flora.

FLORA

Doar jaluzelele, sau cine
Te-mpiedică să vezi mai bine,
De spui de călăreț că nu e
Un cavaler adevărat,
Întocmai cum ți l-ai visat ?

BELISA

Ah, Flora, ochii-or să-mi răpuie
Aceste jaluzele grele.

FLORA

Se poate ?

BELISA

Ochii mi-i rănii
Cu-aceste șipci.

FLORA

Copilării !

BELISA

Cînd m-am apropiat de ele
Să văd mai bine, m-au izbit
În ochi. Atunci m-am mîniat
Și le-am plătit imediat.

FLORA

Cum, în ce chip ?

BELISA

Cu un cuțit
Le-am ciopîrțit să-mi sting mînia.

FLORA

Ce fel de-a spune-ncîntător!
Ucis-ai așadar un stor,
Sau poate însăși gelozia...

BELISA

Făcui o gaură prin care
Să văd, și fără să mă vadă,
Mulțimea forfotind pe stradă.
Dar pedepsită-am fost mai tare
Fiindcă-n loc de cavaler
Văzut-am...

FLORA

Ce?

BELISA

Un vînzător
De undelemn.

FLORA

De după stor?

BELISA

Ți-am spus că da! Cînd eu la el
Abia privii mi-am și pătat
Rochia.

FLORA

Ei, cum așa,
Cînd ai stat după perdea?

BELISA

Crezi că nu-i adevărat ?
Uită-te !

FLORA

Și ce-o să văd,
Că străinul de pe drum
Te-a pătat pe rochie ?

BELISA

Da !
Altă rochie dă-mi acum ;
Pe asta vinde-o.

FLORA

Da-i curată...

BELISA

Proasto, nu ți-am spus chiar eu
Că nu rabd să fiu mereu
De oricine înfruntată ?
Doamne, groaznică-ntîmplare !

FLORA

Ce-i ?

BELISA

Ia-mi pulsul, iute, mor !
Fruntea-mi arde-ngrozitor.
Și ce febră, ce dogoare !

FLORA

Din cuvîntul tău, nicicînd
Nu mai ies ; credința mea
Vei robi-o cum vei vrea.
În genunchi te rog plîngînd
Să mă ierți.

BELISA

Parc-a pierit
Fierbinţeala.

FLORA

N-a rămas
Chiar de loc ?

BELISA

Un pic, dar las',
C-o să scadă, negreşit.

FLORA

Mama ta şi unchiul, iată-i !

BELISA

Pe-amîndoi vrei să-i primesc ?

FLORA

Amîndoi doar te iubesc.

BELISA

Lucrul dă-mi, să nu mă vadă
Lenevind.

FLORA

Dantela vrei ?

BELISA

Nu, că prea-i plictisitoare
Şi-ntre ace-i unul care
Mîinile mi le-a rănit.
Rănile-s atît de grele
Şi atît m-au chinuit

Flora,-ncît m-am juruit
Nici să nu aud de ele.

FLORA

Dar perniţa n-a-nţepat ;
Am să ţi-o aduc aici.

BELISA

Flora, iar mă contrazici ?
Adu-mi pînză de-nfăşat
Să-mi culc mîna-n ea. Aştept.

LISARDA

Ca să-i vorbeşti cred că-n zadar e.

TIBERIO

E fără rost o încercare ?
Nepoată !

BELISA

Domnule !

TIBERIO

E drept
Că fără văl eşti mai frumoasă.

BELISA

Şi, ca oricînd, mai doritoare
De-a-ţi fi pe plac.

TIBERIO

Pe cît se pare
Te pregăteşti să fii mireasă.

LISARDA

Ei, Flora, scaune !

FLORA

Stăpînă,
Iată fașa !

BELISA

Sînt prea groase
Vălurile de mătase !
Scoate-mi fașa de pe mînă
Că mi-e rău.

FLORA

Aduc îndată
Scaunele.

BELISA

Presupun
C-o să-mi faci morală-acum.

TIBERIO

Dacă vrei s-asculți, tu, fată,
Ia o pernă.

FLORA

Am plecat
S-o aduc.

Flora iese.

TIBERIO

Sînt tatăl tău.

BELISA

M-a durut stomacul rău
Cînd pe perna verde-am stat ;
Vezi să n-o aduci încoace.

TIBERIO

Verdele te indispune ?

BELISA

Nu pot suferi anume
Iarba de pe ea ; nu-mi place.

Flora se întoarce cu o pernă.

FLORA

Am adus și perna, iată.

TIBERIO

Tu, Lisarda, stai deoparte ;
Lîngă mine, tu, nepoată.

BELISA

Mă apucă-un rău de moarte
Între ciucuri colorați.

TIBERIO

Prícina o pot afla ?

BELISA

Parcă mă pîndesc din ea
Patru doctori blestemați.

TIBERIO

Ce vești despre măritiș ?

BELISA

Nici un pețitor nu-mi place.

TIBERIO

Ce au, spune, de nu-ți plac ?

BELISA

Doar cusururi.

TIBERIO

Și ce fel ?

BELISA

Literatul este chel.

TIBERIO

Ei, și ce dacă e chel ?

BELISA

Cînd am să devin femeie,
Plină doar de gînduri sfinte,
De-o să vreau să-mi chinui trupul
Ca pe-al sufletului dușman,
Am să pun în pat la mine,
Noaptea, hîrca unui mort ;
Tot atît mi-ar fi plăcerea
De-ar fi hîrcă sau om chel.

LISARDA

Chel, dar e bogat.

BELISA

Am vrut
Să nu scap prilejul, însă
Cum nu are moț în frunte
Soarta nu mi-a mai surîs.

LISARDA

Dar de ce-ai respins pe-acel
Comandant de regiment ?

BELISA

Oare nu-i nimic cînd are
Doar un ochi ?

LISARDA

Şi ce-ţi păsa
Cînd de-argint cel'lalt era ?

BELISA

Am să-ţi spun îndată.

LISARDA

Spune !

BELISA

Omul ăsta de-mi jura
„Ţin la tine ca la ochii
Mei din cap" — şi de costa
Cel de-argint două parale,
Tot atît ar fi făcut
Dragostea şi viaţa mea.
Şi-apoi cum putea să-mi spună
„Ochii mei" ?!!...

LISARDA

Taci !

BELISA

De-aş fi spus
„Ochiul meu", n-ar fi-nsemnat
Că-l îndepărtez ?

TIBERIO

Ce glumă !

LISARDA

Ce-ai de zis de portughez ?

BELISA

Că ar trebui să-şi pună
Peste umeri o tîrsînă [1].

LISARDA

Nu-nţeleg ce vrei să spui.

BELISA

Barba-i deasă şi ţepoasă
Pe obrazul meu ar pune
Şi pe gură o tîrsînă,
Iar pe limbă un căluş.

LISARDA

Dar bogatul cavaler
Coborît din Mancha-ncoace ?

BELISA

Ăla cu picioare mari ?

LISARDA

Şi-ăsta-i un cusur de moarte ?

BELISA

Ba nu, mamă, dimpotrivă ;
Însă mă gîndeam : de-mi trage
La necaz, doar un picior,
El sub lespede mă-ngroapă.
Şi avea şi unghii negre

[1] *Tîrsînă* : ţesătură aspră de păr de capră, purtată, înainte vreme, de asceţi sau de călugări, direct pe piele.

Și nu vreau în casa mea
Să am corb cu-astfel de gheare.

LISARDA

Și nici cel din Franța poate
Nu le-avea curate ? Spune !

BELISA

N-am vrut, el, *madame* să-mi zică,
Nici eu *monsieur* să-l chem.

LISARDA

Spune-mi ce cusur avea
Don Luís, știi, acel tînăr
Cavaler, purtînd șopîrla
Lui Santiago [1] prinsă-n piept ?

BELISA

Mamă, taci, că mă-nspăimînți !
Nu se spune că femeia
Își îmbrățișează soțul ?
Cu șopîrla, niciodată
Nu l-aș fi îmbrățișat !

TIBERIO

Așa-i spune crucii-acelei
Smălțuite, dar, nepoată,
Nu-i șopîrlă, ci e spadă.

BELISA

Ca să mor de frică-ajunge
Doar asemănarea, Doamne !

TIBERIO

[1] Semn distinctiv al cavalerilor Ordinului Santiago.

Vrei să lești iar ? Nepoată,
Nici un tînăr de nu-ți place
Frumusețea tot se stinge
Ca la flori, și vine-o vreme
— Dacă-ai așteptat prea mult —
Cînd te vei căi amarnic.

LISARDA

Bate ?

FLORA

Da.

LISARDA

Vezi cine-i, du-te !

Intră un portărel și un grefier.

SCENA A III-A

Aceiași, portărelul, grefierul.

PORTĂRELUL

Intrăm ades fără-nvoire.

TIBERIO

Justiția-i binevenită.

PORTĂRELUL

Trecu și termenul de plată ;
De vrei, Lisarda, pe Eliso
Îl execut cum scrie legea.

TIBERIO

Dar asta-nseamnă judecată.

LISARDA

Alt mijloc n-am să-mi recîştig
Cei două mii de galbeni daţi.

TIBERIO

De-ajuns uită de datorie
Tratîndu-te ca pe-o femeie.

LISARDA

Trecu un an de cînd muri
Bărbatul meu şi nu dă semn
Să-mi reîntoarcă datoria —
Iar de-am tăcut a fost doar pentru
Prietenia din trecut
Şi pentru cea care îl leagă,
Acum, de fiul meu, Juan.

TIBERIO

Luaţi-i ce-a lăsat în gaj.

PORTĂRELUL

Ne ducem ; casa lui e-aproape.

Portărelul şi grefierul ies.

SCENA A IV-A

Tiberio, Lisarda, Belisa, Flora.

TIBERIO

Aş vrea să plec şi eu acum.

LISARDA

Dar, iată,-a leşinat Belisa.

TIBERIO

Ce are ?

BELISA

Mi-am închipuit
Văzindu-i bățul că ar vrea
Să-mi scoată ochii.

TIBERIO

Ochii, nu,
Dar poate scoate-o datorie.

FLORA

Mai mult de patru pețitori
Așteaptă.

LISARDA

Unde ?

FLORA

În salon.

LISARDA

Îi știi ?

FLORA

Fabricio...

BELISA

Îl cunosc
Pe ăsta.

LISARDA

Și de ce nu-ți place
Acest Fabricio ?

BELISA

În păr
Și-n barbă are muște albe,
Și cînd atîtea muște ai
Înseamnă că s-a dus și vara.

FLORA

E medic celălalt.

BELISA

Ce strașnic!
C-un medic de-aș trăi în casă
Aș crede veșnic că-s bolnavă.
Simt frigurile cum mă-ncearcă
Și tremur, vai! O, Doamne, sfinte!
Vreau să fiu dusă de îndată
În pat.

TIBERIO

De nu mi-ar fi nepoată
Aș pălmui-o.

LISARDA

Eu n-o iau
În seamă mai de multă vreme;
Fetițo, hai la liturghie,
Iar peținorii amînați-i.

TIBERIO

Și unde ai de gînd să mergi?

LISARDA

La San Jerónimo mă duc.

BELISA

O, mamă, nu!

LISARDA

Din ce pricină ?

BELISA

Fiindcă are la picioare
Un leu, și, cînd îl văd, mă sperii.
Căci, mamă, într-o zi, știu bine
Că leul va veni spre mine.

LISARDA

Atunci să nu înhame caii ;
Plecăm pe jos la San Miguel.

BELISA

Și nu-i păcat dacă-osteneala
Sporește-n suflete povara ?

TIBERIO

Eu nu mai viu să te mai văd.

FLORA

Așteaptă, doamnă, petitorii.

BELISA

O, Doamne sfinte, mă-nfioară !
Dă-mi, Flora, un pahar cu apă !

SCENA A V-A

O sală în casa lui Eliso.

Intră Eliso și Fabio, slujitorul său.

FABIO

De-o iei de nevastă ți-e viața salvată,
Fiindcă-i bogată, de rang și nurlie.

ELISO

Dar are Belisa meteahna ciudată
Nimic să nu-i placă ; și zilnic se știe
La curte o nouă poveste-ncurcată
A doamnei acesteia obositoare.
Purtarea-i ciudată e hrana bîrfelii
Cum mana e prînzul sortit ostenelii.
E drept că poveștile-s mult prea umflate ;
Păstrînd obiceiul, ades, fiecare
Îi pune-ntîmplării piper cît socoate.
Bărbații — s-a spus — o-ngrozesc și, se pare,
Nici omul de spirit, nici prostul n-au parte
De grația ei ; de-i înalt e prea mare,
De-i scund, dimpotrivă.

FABIO

Are-un gust, ce să spun !

ELISO

Avu unu-un semn pe obraz ? N-a fost bun !
Că-i roșu fu alt cavaler refuzat.

FABIO

Aici îi dau dreptul.

ELISO

De ce ?

FABIO

Întrucît
Prea multe se spun despre părul roșcat.

ELISO

De-un alt petitor spilcuit, lustruit
Ca fața oglinzii, a spus răspicat :

„Nu dorm cu netotul acesta urît ;
La masă de-l văd am să-l cred farfurie !"

FABIO

Belisa să-şi ia-n Alcorcón, dac-o vrea,
Logodnic ; acolo-i lut bun de-olărie.

ELISO

Aşa-i Eva asta ce ia-n zeflemea
Pe-orice cavaler, cît de chipeş să fie.

Intră Felisardo cu sabia scoasă din teacă.

SCENA A VI-A

Aceiaşi, Felisardo.

FELISARDO

Acasă-i Eliso ?

ELISO

Felisardo !

FELISARDO

Eu, da !
Vin' iute,-am ucis...

ELISO

Ce spui ?

FELISARDO

În duel
Pe-un biet navarez ; pare-a fi cavaler.

Cînd Celia cu-Aura-n zori au plecat
Spre Prado [1], pe jos, la plimbare,
Acel cavaler după doamne s-a luat
Cu pasul lui țanțoș ; chiar pe-nsoțitoare
Această-ndrăzneală le-a-nfuriat.
De ciudă turbam ; îl oprii cu-o-ntrebare.
Răspunse cu spada ; eu la fel — și apói
L-am pus la pămînt fără mult tărăboi
Cînd doamnele-au rupt-o la fugă-am venit
Cu Celia-ncoace...

ELISO

Ea unde-i ?

FELISARDO

Afară.

ELISO

Hai, cheam-o !

FELISARDO

Celia !

Intră Celia.

SCENA A VII-A

Aceiași, Celia.

CELIA

Prieten iubit !

FELISARDO

Vei fi-n siguranță aici.

[1] *Prado :* celebru loc de plimbare în Madrid.

CELIA

Tu pleci iară ?

FELISARDO

Eu plec în surghiun.

CELIA

Nu stau nici o seară
Departe de tine cînd ești fugărit.
De nu e pericol, rămîi în oraș ;
De este, pe mine cui vrei să mă lași ?

ELISO

Nu-i bine să umbli pe străzi, dragul meu.

(Către Fabio.)

Tu trage zăvorul.

FABIO

Mă duc să încui.

Fabio iese.

ELISO

Veți sta deci ascunși. Mai tîrziu nu e greu
Să afli-o scăpare.

CELIA

Așa e, rămîi !
Găsi-vom scăparea, de-o da Dumnezeu.
Să nu sufle-o vorbă-ntre timp, nimănui,
Cei doi cavaleri ce veneau după noi...

ELISO

De-s oameni de-onoare-au să tacă-amîndoi.

Fabio se întoarce.

FABIO

Cumplită-ntîmplare !

ELISO

Ce e ?

FABIO

N-apucai
Aproape să trag pîn' la capăt zăvorul,
Cînd oamenii legii venind îi văzui.
Strigară la mine, dar nu le-am răspuns ;
Închis-am, și-n goană-am venit să vă spui.

FELISARDO

Ce facem ?

ELISO

Aici nici o taină nu-i,
Nici ușă, nici geam ca să poți să dispari.

FABIO

La mine-n odaie-ar fi loc potrivit.

ELISO

Cînd vin pentr-un caz de omor nu rămîne
Ungher să nu fie de ei cercetat.
Acum, mai ales, că-i făcurăm s-aștepte.

CELIA

Vai mie !

ELISO

O, doamnă, țineți-vă firea !

FELISARDO

Și, totuși, se poate găsi o scăpare.

ELISO

Doi sclavi am avut în serviciu la mine :
Grăjdarul meu Pedro, creștin, și pe Zara,
O sclavă din sud, de prin partea Granadei.
Plecară la țară-amîndoi ; v-ați putea
În sclavi travesti. Așadar, Felisardo,
Tu du-te la grajd și, pe frînghia-ntinsă
Găsi-vei veșmintele lui cele bune ;
Îmbracă-te-n Pedro. Apoi, dumneata
Vei lua, doamna mea, din bucătărie
Veșmintele Zarei, schimbîndu-te-n ele.
Tu-n mînă țesala ținînd, dumneata
Spălînd farfuriile, cine-ar putea
Ghici cine sînteți ?

FELISARDO

Alerg.

CELIA

Eu la fel.

Felisardo și Celia ies.

SCENA A VIII-A

Eliso, Fabio.

FABIO

Ne sparseră ușa.

ELISO

Mi-e teamă de graba
Cu care vin oamenii legii să prindă

Pe cel vinovat. Te coboară și spune
Că-n camera mea-n socoteli cufundat
Eram, cercetîndu-mi hîrtiile, și
De nimeni n-au fost auziți pînă-acum.
Încearcă de-i ține de vorbă un timp
Să poată să-și schimbe veșmintele, ei.

FABIO

Alerg, numai totul să iasă cu bine,
Pe oamenii legii să-i ducem cum vrem.

ELISO

Dar dacă și-așa i-ar putea recunoaște?...

Fabio iese.

SCENA A IX-A

Eliso, singur.

ELISO

Amor tiran, al cărui fir tematic
Doar cărțile istorice-l arată;
Știință-ascunsă-n limba figurată
A sfinxului din Teba, enigmatic.

Ferice dar de-acel ce niciodată
În logica ta nu-i îndemînatic.
Cei tari în teorie,-i problematic
Să se descurce-n practică vreodată.

De vreme ce iubirea e măsura
Ce-i face pe-nțelepți și bărbari una
Cum marea, focul, gerul și căldura,

Voi fi Ulise rătăcind pe valuri ;
Sirenele-or cînta-n zadar, nici una
Nu m-o atrage-n tragice finaluri.

Intră portărelul, grefierul și Fabio.

SCENA A X-A

Eliso, portărelul, grefierul, Fabio.

PORTĂRELUL

Cu oameni ca noi, *señoria*
Desigur că s-ar fi putut
Purta mai atent.

ELISO

N-am știut,
Altfél îmi făceam datoria.
Dar încă lucram adîncit
În lungi socoteli foarte grele ;
Și-apoi, nu-s portar casei mele !

PORTĂRELUL

Trei ceasuri s-aștepți pironit
În fața zăvoarelor trase
Și cînd servitoru-a venit
Să fie țîfnos și-adormit...

ELISO

Sînt sigur c-atunci se sculase ;
Dar lenea, pe-acest ticălos,
Nu-l scuză de-atenția care-i
Dator s-o arate. Eu, oare,
Cu ce vă pot fi de folos ?

PORTĂRELUL

Așa zic și eu ; ba, pot spune
Că ăsta-i un ton potrivit

Purtării de-aici, din Madrid.
S-a luat hotărîrea de-a pune —
Știați ? — un sechestru-n favoarea
Lisardei.

ELISO

Da, știu foarte bine ;
Deci nu vrea-mpăcare cu mine
Deși i-am propus împăcarea.

PORTĂRELUL

Trecu și scadența,-așadar,
În numele legii vom pune
Sechestru pe ce se cuvine.

ELISO

La ce m-aș opune-n zadar ?
E dreptul Lisardei să ia.

GREFIERUL

Noi însă-așteptăm să ne dați
Încuviințarea.

ELISO

Intrați ;
Chiar Fabio vă va preda
Covoarele și-argintăria,
Iar dacă-ndeajuns nu vor fi
Și altele-n plus veți primi
Atît cît să-mi sting datoria.

GREFIERUL

Perfect ! Deci să-ncepem.

Portărelul și grefierul ies, împreună cu Fabio.

SCENA A XI-A

Eliso, singur.

ELISO

Da, da...
Chiar eu eram cel urmărit,
Nu el, cum credeam ; în sfîrșit
E, poate, mai bine așa,
Fiindcă această poveste
Eram hotărît s-o sfîrșesc
Cu banii ce-aștept să-i primesc
La finele lunii aceste.
Ce bine-ar fi fost de gîndeam
Așa, încă-atunci, la-nceput.
Belisei de i-aș fi cerut
Încuviințarea, eram
Azi soțul acestei femei.
Dar tot ea mereu m-a făcut
Să fiu mai puțin hotărît
Prin chiar ciudățenia ei.
Dar ia să dau fuga, măcar
Să-mi văd și de trebile mele.
Căci timp pe Belisa s-o cer e
Mai mult decît trebuie chiar ;
Ba încă, destul îmi rămîne
Să pot provoca o schimbare
Ca dînsa să-mi fie datoare.
Că-i foarte bogată se spune ;
Dar oare de-avere-ți mai pasă
Cind viața întreagă vei fi
Sortit să înduri zi de zi
Nevastă așa năzuroasă ?

Eliso pleacă.

SCENA A XII-A

O sală în casa Lisardei.
Intră Lisarda, Belisa și Flora.

LISARDA

O cadră e omul acel' ;
Mă-ntreb cum nu poate să-ți placă ?

BELISA

De-ți place, mărită-te, dacă
E chipeș, cu unul ca el ;
Eu nu m-aș putea mulțumi.

LISARDA

De ce nu ?

BELISA

Pe cînd povestea,
Deodată-am văzut că avea
O mînă postișă...

LISARDA

Ei și ?

BELISA

Vai, doamnă, acel ce visează
Al dragostei mele îndemn
Să aibă o mînă de lemn ?
Să nu spună-ntr-o zi cu emfază
De luptele de-odinioară
Cu sabia lui ucigașă
Și mîna ascunsă-n cămașă
Desprinsă-am s-o văd cum îi zboară?

LISARDA

Belisa, sînt prea ostenită
De-atîtea capricii. Cui semeni,

Cînd eu, niciodată-ntre semeni
N-am fost cît ești tu de sucită ?!

BELISA

Cînd spun adevărul, cinstit,
De ce de capricii m-acuzi ?

LISARDA

Putea-vei, atunci să-mi răspunzi
Ce-avea cavalerul venit
La noi, din Toledo ?

BELISA

O, da,
Și cred că dreptate-o să-mi dați.

LISARDA

Ascult.

BELISA

Avea ochi bulbucați,
Priviri rătăcite avea ;
Și dacă se uită astfel
Cînd e-ndrăgostit, cum ar fi
Cînd prea-furios m-ar privi ?!
Ce bine ! Scăpai și de el !
Privindu-l, tot timpu-mi păruse
Că-i riga *don* Pedro cel crud
Din Santo Domingo.

LISARDA

S-aud
Ce-avea următorul.

BELISA

Isuse !

LISARDA

Să nu te aprinzi !

BELISA

Ăla-avea
O buză ascunsă-n mustață,
Era ca un cîine la față,
Iar supa, ca prin jaluzea
Părea c-o strecoară în gură.
Din lapte mai lesne-ar sorbi...

LISARDA

Dar ce te-ar putea mulțumi ?

FLORA

Bărbatul ajuns murătură.

Intră portărelul și grefierul.

SCENA A XIII-A

Aceleași, portărelul, grefierul.

PORTĂRELUL

Desigur.

LISARDA

Dar cum ?

PORTĂRELUL

Se-nvoi
Ușor. Amanetele vii
Ceru să le-aduc personal.
Cu forța le-am tras după noi...

LISARDA

Ce-ai spus ? Gajuri vii ?

PORTĂRELUL

De cînd sînt,
Alți sclavi n-am văzut pe pămînt
Frumoși cum sînt ăștia-amîndoi!

LISARDA

Ce veste plăcută mi-ai dat!

PORTĂRELUL

E unul dintr-înșii femeie.

LISARDA

Femeie, în lanțuri, sub cheie?

PORTĂRELUL

În lanțuri nici unul n-a stat,
Da-i punem oricînd vă-nvoiți.
Ei, Pedro și Zara, intrați!

LISARDA

Ce-i drept, sînt așa minunați!

Intră Felisardo și Celia în haine de sclavi.

SCENA A XIV-A

Aceiași, Felisardo, Celia.

PORTĂRELUL

I-am luat bănuind c-o să fiți
De-atenția mea încîntată.

LISARDA

Așa-s de frumoși, că i-aș da
Oricît pentru ei; dumneata
Primești — dacă-i vinde — răsplată.

PORTĂRELUL

E greu, totuși, cred c-o să-l fac
Să-i dea pîn' la urmă, ba, poate —
Mai știi ? — bucuros să se-arate
Că doamnei îi face pe plac.

LISARDA

Nu-i mult pentru ei oricît cere.

PORTĂRELUL

Mă duc să-l conving ; iar pe tine
Te apere cerul.

LISARDA

Cu bine,
Și-ntoarce-te-aici cu plăcere.

PORTĂRELUL

Nu cred să mai ceară-napoi
Ce-i luarăm.

LISARDA

Nici eu.

PORTĂRELUL

Am plecat.

Portărelul și grefierul ies.

SCENA A XV-A

Aceiași.

FELISARDO

(aparte)

Ce stranie cale-a luat
Durerea ce-a dat peste noi —
Și, totuși, spre binele meu.

Veşmîntul şi casa în care
Mă aflu mi-or sta-n apărare ;
Deci lor, pe de-a-ntregul, şi eu
Mă dărui să treacă o dată
Primejdia. Ce întîmplare.
Ca asta, văzutu-s-a, oare,
În cărţile soartei, vreodată ?
Văzutu-s-a, oare,-n robie
Un om ce era în Madrid
Mai nobil ca nobilul Cid,
Mai liber ca vîntul, să fie
Luat amanet împreună
Cu Celia, prinşi ca-ntr-o plasă,
Deodată, pe nepusă masă,
Să n-aibă putinţa să spună
Nici *da* şi nici *nu*, nimănui ?
Stau încă aici şi nu ştiu
Nici cum şi nici cît de tîrziu
Sfîrşi-va povestea ce-o spui.

CELIA

(aparte)

Destin duşmănos şi hain,
M-aş plînge pe drept de veşmînt
De n-ar fi să-mi pierd prea curînd
Răbdarea ce-o cer pentru chin.
Dar nu mă pot plînge chiar eu
Cînd ceea ce mi s-a-ntîmplat
Doar unei minciuni a urmat,
Nu unei greşeli. Şi ce rău
Din asta-ar putea să se-arate ?
Opt zile sînt încă datoare
Să par — ca să scap — servitoare.

BELISA

(către Lisarda)

Desigur, cu el, ai dreptate,
Te poţi învoi.

LISARDA

Dacă-o fi
Îi dau cît nu speră să ia,
Așa că el tot mi-i va da
Chiar dacă acum s-ar codi.

(Către Felisardo.)

Hei, sclavule!

FELISARDO

Doamnă!

LISARDA

Să speri!

FELISARDO

De-această speranță mi-e teamă.

LISARDA

Zi numele!

FELISARDO

Pedro mă cheamă.

LISARDA

Creștin?

FELISARDO

Cu-nvoire din cer,
Deși nenorocu-a voit
Să fiu sclavul vostru supus.

LISARDA

Te plîngi că aici te-au adus?

FELISARDO

O, nu! (M-aș simți oropsit
De-aș face acum închisoare
Chiar pentru ce nu-ți sînt dator.)

LISARDA

Madrilen?

FELISARDO

Din Granada-s, deși
Aici m-a născut, mi se pare,
O sclavă ce poate-ar fi fost
Regină, doar dacă-i zîmbea
Norocul. Dar maică-mea, da,
De prin Alpujarra a fost.
De-acolo a luat-o-n robie
Juan de Austria [1];-astfél
Mi-e tată un pur cavaler
Din Spania.

LISARDA

Ce tragedie!
Și ce întîmplare ciudată!

(Către Celia.)

Tu?

CELIA

Zara, așa mă numesc;
Sînt chiar din Oran și doresc

[1] *Juan de Austria*: general spaniol (1547—1578), bastard al lui Carol al V-lea. În 1569-1570 *don* Juan de Austria a înăbușit în sînge o răscoală a maurilor din Alpujarra (sau Alpujarras), regiune pitorească din partea meridională a Sierrei Nevada.

Nespus ca să fiu botezată,
Și fi-voi, la fostul stăpîn
De-o fi să mă-ntorc într-o lună.

BELISA

Te poți și aici creștina.
Femeile sînt și rămîn
Nespus de frumoase-n Oran.

LISARDA

Ea — este. Tu, Flora, i-arată
Serviciul. Pe tine te-așteaptă
Un tînăr.

BELISA

Pierd vremea în van...

Lisarda și Belisa ies.

SCENA A XVI-A

Flora, Felisardo, Celia.

FLORA

Ei, Zara, tu vino cu mine!
Tu, Pedro, vei trebălui
La grajd.

FELISARDO

Mai sînt sclavi pe aci?

FLORA

Nu sînt.

FELISARDO

Nu pretind mai puține
Corvezi ; întreb ca să știu.

FLORA

E doar un lacheu ; domnișorul
Îl ține la cai, vizitiu.

FELISARDO

Señora deci are și-un fiu ?

FLORA

Desigur.

FELISARDO

Și este plecat
De-acasă ?

FLORA

E încă în pat,
Căci el, *don* Juan, face curte
Doar noaptea — și nopțile-s scurte...
Amiaza în pat îl găsește...
În casă la noi de-ai să stai
Stăpîn chiar pe el o să-l ai.
Se poartă,-ai să vezi, îngerește,
Cu mine-ai s-o duci și mai bine,
Căci felul în care vorbești
Și chipu-ți dau drept să-ndrăznești
Să ceri și mai mult de la mine...
Cămara pe mînă mi-au dat ;
Bei vin ? Vrei slănină ? Răspunde !

FELISARDO

Aș vrea — că de fel sînt de unde
Am spus, dacă nu am uitat
De foame.

FLORA

Ce masă-am să-ți pun !

CELIA

Cînd soarta astfél te îmbie
Credința e-a ta datorie.

FELISARDO

Ascultă-mă !

CELIA

Ce-am de-ascultat ?

FELISARDO

Orice aș putea îndura,
Nu însă ne'ncrederea ta !

Felisardo, Celia și Flora ies. Intră don *Juan, într-un halat de casă pe care tocmai și-l încheie, și Carrillo, lacheul său.*

SCENA A XVII-A

Don *Juan, Carrillo.*

DON JUAN

E calu-nșeuat ?

CARRILLO

Înșeuat,
Deși este ora de masă.

DON JUAN

La slujbă nu mergem ?

CARRILLO

Ba da.

DON JUAN

Venii amărît ieri acasă !

CARRILLO

Pe bună dreptate-amărît.

DON JUAN

Cînd ea-mi cere bani simt că mor.

CARRILLO

Cunosc multe leacuri de-amor ;
Spun unii că cel mai uşor
E lipsa persoanei iubite,
Ce-aduce, cu timpul, uitarea.
Dar alţii propun vînătoarea
Drept leac, lecturi prelungite,
Procese ori jocuri plăcute
Şi tot ce alungă departe
Năluca iubirii, în moarte.
Vrea unul prin vrăji neştiute
Să scape ; în altă iubire
Un altul se-aruncă-n neştire.
Chiar Pliniu [1] spunea undeva
Că-i bine pe cel ce iubeşte
Să-l laşi unde-n chinuri sfîrşeşte
Catîrca — să urle ca ea.
Prin asta el vrea să arate
Că eşti animal cînd iubeşti —
Dar uită de sfaturi fireşti :

[1] *Pliniu* : Pliniu cel Bătrîn (mort în anul 79, cu prilejul faimoasei erupţii a Vezuviului) ; naturalist roman, autor al unei vestite *Istorii Naturale*.

Cum poți animalului scoate
Din inimă boala cea grea?
Există un leac minunat
În contra iubirii: când cere
Parale iubita.

DON JUAN

De unde-ai aflat
De Pliniu; ce-i el de părere?

CARRILLO

De când să traducă-ncercară
Din lipsă de geniu, destui,
Nevolnicii înșiși aflară
Ce știu înțelepții; deci nu-i,
Oare, drept să-i cinstim deopotrivă?
Mai am pe Lucan [1], în afară
De el, pe Horațiu [2].

DON JUAN

Măcar
Îl știi?

CARRILLO

Nu găsiți că-i ușoară
O carte în grai popular?
Chiar gloaba-a ajuns latinistă
Că-n iesle îmi țin biblioteca.

DON JUAN

Savanți pe Horațiu se-ntrec ca
Să-l știe, iar dînsul închis stă

[1] *Lucan*: Lucanus (39—65), poet latin născut în Córdoba, nepotul lui Seneca. Autor al *Farsaliei*.

[2] *Horațiu*: Quintius Horatius Flaccus (65—8 î.e.n.), unul dintre marii poeți latini, autor al unor *ode, epode, satire* și a unei *Arte poetice*, vestită în antichitate. Carrillo face o aluzie ironică la marele număr de traduceri proaste din latinește, care invadaseră, în vremea aceea, literatura spaniolă.

În grajd. Te-a citit un lacheu,
Divine Horațiu.

CARRILLO

Da, eu!
Latina zadarnic o știți,
Căci cei ce vă văd purtînd spadă
Nu vor — orice-ar fi — să vă creadă
C-atît de corect o vorbiți...

DON JUAN

Știința și geniul stau doar
În diploma lor și-n tichie?

CARRILLO

Cei simpli nu văd așa clar;
Porți spadă — miroase a prostie;
Tichie de ai — ești savant.

DON JUAN

Ce silogism amuzant!

CARRILLO

Poporul de mult l-a-nsușit.

DON JUAN

Tradiție revoltătoare!
Cu sabia a devenit
Și Lipsia, nemuritoare.
Și cine a fost proslăvit
Mai mult ca Inigo, cel care
Cu opera-atît ne-a cinstit!
Și mii de exemple aș da
Să poată pricepe oricine
O, glorie, cît ești de grea!

CARRILLO

Spălați-vă-acum! Nu-i devreme.

DON JUAN

Pe Flora s-o cheme.

CARRILLO

Prea-bine.

Carrillo iese.

SCENA A XVIII-A

Don *Juan, singur.*

DON JUAN

Știința-i cunoașterea lumii ; ai parte
De ea prin talent și străduanii, băiete.
De-ar fi să se-ascundă în măști ori bonete
Catîrii-ar ajunge-n știință departe...

Cu sabia Cezar [1] slujit-a pe Marte [2],
Dar opera lui a trecut peste Lete [3] —
Căci cine-l oprește, oricît de șiret e,
Pe Hercule [4], slabii să-i zvîrle deoparte ?

Văzui cu sombrero [5] *un Cicero [6] și*
Pe-un biet Xenofon [7] înarmat ; cavalerul,
Voi, litere sfinte,-l puteți preamări.

---

[1] *Cezar :* Iulius Cezar (100—44 î.e.n.), celebru general roman.

[2] *Marte :* în mitologie, numele roman al zeului războiului.

[3] *Lete :* în mitologia greacă, fluviul din apa căruia cine bea dobîndea uitarea.

[4] *Hercule :* unul dintre cei mai vestiți eroi mitologici greci.

[5] *Sombrero :* în limba spaniolă — *pălărie.*

[6] *Cicero :* Marcus Tullius Cicero (106—43 î.e.n.), unul dintre cei mai mari oratori și filozofi romani.

[7] *Xenofon :* ilustru istoric, filozof și general atenian (?430—352 î.e.n.).

Tu, care le drămui pe toate-n privire,
Pe-Apolo cu pana, pe Marte cu-oțelul,
Încearcă să-i faci să trăiască-n unire!

Intră Celia, purtînd un lighean și un ulcior; Flora are în mînă un prosop.

SCENA A XIX-A

Don *Juan*, *Celia*, *Flora*.

CELIA

Ligheanul și apa.

FLORA

Și iată
Prosopul.

DON JUAN

Dar, Flora, îmi pare
Că n-am mai văzut-o pe fată.
Ce vremi! Dumneata, servitoare!?

FLORA

Aveți, o, desigur, dreptate
Fiindcă e sclavă.

DON JUAN

Cum, ea
E sclavă? Dar, Flora, se poate?

FLORA

Mai ieri pe Eliso-l servea.
N-o știți?

DON JUAN

N-o zării niciodată.

FLORA

În gaj fu adusă aci,
Căci plata n-a fost onorată.

DON JUAN

Cu ea ne putem socoti
Cinstiți cu o supramăsură
Și numai așa s-ar scuza
Forțarea scadenței. Făptură
Frumoasă !

CELIA

Pierdută ! Așa
Ar fi mai corect, cum eram
Atunci cînd aici am venit.

DON JUAN

Ce strașnic ne-a despăgubit !
Îmi torni binișor ?

FLORA

Don Juan
De sclavă ești chiar încîntat ?

DON JUAN

Ființă mai fermecătoare
Ca ea ai văzut ? Mă cinstește
Și toarnă-mi puțină licoare,
Ca focul ce-n suflet îmi crește
Să-l stîmpăr. Ce ochi !

CELIA

Ei ar fi
Izvoare cînd apa-ar lipsi.

DON JUAN

Ce mîini ar fi demne de ei?
Doar sufletul de l-ar clăti
Izvoarele lor cristaline.
Dă-mi, Flora, ștergarul, dar poate
El șterge ce e de neșters
Cînd sclava aceasta-ar cinsti
Pe doamnele cele mai bine?
Ia vezi ce-i cu gulerul meu!

CELIA

Îndată.

Celia iese.

DON JUAN

Te du de-i arată!

FLORA

Mă duc.

DON JUAN

Nu te-ntoarce.

FLORA

Prea-bine.

Flora iese.

SCENA A XX-A

Don *Juan, singur.*

DON JUAN

E strașnic s-o vezi, să-i vorbești!
Eliso la el o ținea

Ascunsă de uşi şi ferești,
Doar pentru a lui desfătare
În taină, sărmana de ea.
Desigur că e supărat.
Şi, dacă din întîmplare
Iubește, atunci, ce păcat,
Va fi suferința-i mai mare.

Celia intră cu un guler plisat, așezat într-o cutie.

SCENA A XXI-A

Don *Juan, Celia.*

CELIA

Poftiți, v-aduc gulerul.

DON JUAN

Doamnă,
Învinsu-i aici, lîngă el.
Putea-veți, cînd ruga-mi vă-ndeamnă,
La gît să mi-l prindeți inel?
Deşi ar putea să mă ție,
Şi firul de păr în robie.

CELIA

Glumiți? Aranjați-vi-l singur.

Don *Juan își pune gulerul.*

DON JUAN

Nu-i fier acest guler, desigur,
Dar simt cum mă-nlănțui în el —
Şi în legătura prea strînsă
E parcă-o tărie de-oțel.

CELIA

Şi eu ce credeam că e pînză!

DON JUAN

O, nu, vă-nșelați !

CELIA

Cînd aceste
Verigi ce vă țin în strînsoare
Sînt biete cordoane, vă este
Ușor să scăpați de-nchisoare !

DON JUAN

Închisoarea voinței e doar
Nălucirea. Încerc în zadar ;
Nu pot să mi-l leg. Nu ai vrea
Să-ncerci să m-ajuți dumneata ?
Înlănțuie-mi, făr' să roșești,
Mai strîns libertatea mea care
Îți stă în genunchi, la picioare.
Hai, strînge ! De ce nu-ndrăznești ?!

CELIA

Fiind obligată, voi face
Întocmai ce-mi cereți acum,
Căci sclava s-asculte-i datoare ;
Și ca să vedeți de vă place
Așa cum încerc să vi-l pun
V-aduc și oglinda îndată.

DON JUAN

Nu-mi trebuie ; nu voi afla
Oglindă așa cum se-arată
Obrazul acesta în care
Văd cele mai pure cristale.
Frumoșii tăi ochi de mi-ar da
Oglinda privirilor clare,
Atunci m-aș putea lăuda
Că mi-am oglindit chipu-n soare.
Fă nodul.

CELIA

E bine ?

DON JUAN

Am vrut
Chiar stelele tale să-mi spună
De-i bine sau nu ce-ai făcut.

Intră Felisardo.

SCENA A XXII-A

Aceiași, Felisardo.

FELISARDO

(aparte, nevăzut de cei doi)

Ce strașnic le stă împreună!
O, cum aș tăia, de-aș putea:
Acum și aici i-aș ciunti,
Cu spada, să-i pot despărți!

DON JUAN

Dar cine-i?

FELISARDO

Eu, domnule.

DON JUAN

Da?
Și cine ești? Spune!

FELISARDO

Eu sînt
Un sclav hărăzit de noroc
Să fiu sluga voastră; aflînd
Ce merite-aveți, n-aș putea
Nicicînd să-mi doresc altceva!
Am fost la Eliso; azi sînt

Aici ; însă drept de-am vorbi
Eu nu m-aș putea socoti
Al vostru, cum nu-s nici al lui...
Pot spune : „Sînt sclav, dar al cui ?"
Aici ca zălog am venit
Dar însăși aceea ce ține
Un loc de zălog ca și mine
Se pare că v-a-nzălogit.
Eliso la sclavă ținea,
Iar dînsa la piept vi se-apleacă
Și nu-i bine-aproape să stea
De inima voastră — iar dacă
Ați binevoi a-ntreba :
„De ce ?" — ce-aș răspunde n-aș ști...

DON JUAN

Arăți, pentr-un sclav, minunat,
Și pari după zel că ai fi
Stăpînului tău devotat.

FELISARDO

(către Celia)

Văd, Zara,-nceputul că-i bun ;
Îți faci din dureri bucurii.

CELIA

Mă certi ?

FELISARDO

De ce nu ? Mă supun
Stăpînului ce-mi porunci
Astfél — și am dreptul, căci eu
Fac voia „stăpînului meu".

DON JUAN

Tu, sclavule,-o certi fără rost,
De-acum să te porți ca și cum

Ea definitiv mi-ar fi fost
Vîndută ; doar eu sînt stăpîn.

FELISARDO

Şi mie ?

DON JUAN

Tot eu.

FELISARDO

N-ar putea,
Vai, domnule, primul stăpîn
„Să spună că lui îi rămîn ?"
Iar Zarei mai bine i-ar sta
La bucătărie.

CELIA

Şi ţie,
De-asemeni, în grajd, lîngă cai.

FELISARDO

(către Celia)

Eu doar pentru tine intrai
Grăjdar.

CELIA

Dar eu nu pentru tine
Spăl vase — şi fără răsplată
Măcar, de la Flora ? Rușine
Să-ţi fie, făptură ingrată !

DON JUAN

Dar cum Dumnezeu vă puteţi
Certa aşa rău cînd sînteţi
Modéle de lealitate
Şi mare noblețe-amîndoi ?

Slujiți-mă deci fără ceartă ;
Aș vrea foarte mult să se-arate
Blîndețea-mpăcării-ntre voi.

FELISARDO

Cînd Zara va spune-adevărul,
Eu față de ea am să știu
La fel să mă port.

DON JUAN

Eu mă duc
La slujbă ; e foarte tîrziu.

Don Juan iese.

SCENA A XXIII-A

Felisardo, Celia.

FELISARDO

Ce iute te schimbi.

CELIA

Juri că ești
Cum vrei să arăți, supărat ?

FELISARDO

Doar n-oi fi de piatră ! Gîndești
Că-s tare cum e diamantul ?
Sînt fiară, sau om ? Spune-mi, sînt
Hidalgo, sau cel mai de rînd
Muritor ? Pe tine, pe care
O mie de leghe-aș fi vrut
De alții să mi te separe,
Te văd — și n-aș fi crezut ! —
Atît de aproape, încît
O panglică ar fi-ntrecut

Distanța-ntre voi, făcînd funde
La gîtul altúia, aici ?
Vrei lațul la gît să-mi scurtezi ?
Frumoasa mea Celia, nici
Încredere-n mările-afunde,
Dar nici în femeie să crezi.
Tu, care aici ai venit
Să fii cea din urmă dovadă-a
Iubirii, în rolul sortit
Nemuririi, tu, să fii pradă
În brațele...

CELIA

Ce brațe, spune !

FELISARDO

Dă-mi voie să tac cel puțin.

CELIA

Mai crezi nimerit să faci glume
Pe seama acestui destin
Atît de cumplit ? Vezi mai bine
Ce-ajunsem : în propria țară
Ești sclav și eu sclavă ca tine.
Dar și mai cumplită ocară
Mi-aduci, acum cinstea temîndu-mi ;
Ne'ncrederea ta-i nebunie,
Tu însuți cinstea rănindu-mi.
Din pricina ta, dragul meu,
Sînt sclavă ; a ta gelozie
M-aduse aici — și tot eu
Port vina ? Nu sînt servitoare ?
Intrai, deci, cu cealaltă sclavă,
S-aduc apă celuia care
I-aș da mai curînd doar otravă ;
Bărbat e și-i tînăr — mi-a spus
Cuvinte măgulitoare.
Nu praf de pușcă e, oare,

Bărbatul cel tînăr, pe cînd
Femeia-i scînteie în vînt?
Să-i pun, el poruncă mi-a dat,
Un guler, și eu i l-am pus,
A vrut să-l înnod, m-am supus:
M-a luat drept oglindă și-am stat.

FELISARDO

Și încă te miri că-s așa?

CELIA

Cum nu? După ce ai intrat,
Oglinda îndată s-a spart
Și chipul ei pal de cristal
S-a stins.

FELISARDO

Recunoaște mai bine
Tu, Celia, că de-obicei
Femeia-i oglindă, și-oricine
— În lipsa stăpînului ei —
De ea e la fel lingușit.

CELIA

Mai lasă-ndoiala nedreaptă,
Deoparte; ți-o cer ochii mei.
De ce te-ndoiești?

FELISARDO

Mi se pare
Că, Celia, nu te gîndești
Cît este de grav s-oglindești
În ochi chip străin. Astea sînt
Abateri ce pot provoca
O rană adîncă. Dar cum
O clipă n-avem de pierdut,
Răspunde-mi, o, Celia mea,

Mai bine ce facem acum,
Cînd vezi cît de rău m-a bătut
Teribila soartă? Ce zici?
Nu vrei să fugim într-un loc
De nimeni știut, spre-a putea
Scăpa de acest nenoroc?
Nu vrei să te scot de aici?

CELIA

O, Doamne, te poți îndoi?
Dar dacă fugim undeva,
Preabunul Eliso-ar putea
Să sufere-această urmare.
Ca sclavi, despre noi se va zice
Că-n casele lui primitoare
Ne-ascundem, și el ni-i complice.
Cît încă furtună va fi
Mai bine-i să stăm tot aci;
Eu nu știu vreo ascunzătoare
Mai bună ca-n casa aceasta.
De plec, atunci rudele mele
Mă vor căuta, și abia
Voi pune piciorul în stradă,
În hainele mele-mbrăcată,
Că m-ar recunoaște pe dată.
Tu știi că eu n-am bucurie
Mai mare decît să rămîn
Doar unde-ți sînt sclavă eu ție,
Tu — inimii mele stăpîn.

FELISARDO

Deci, doamnă, așa să rămînă.
Ai casei pun masa; hai, du-te
La bucătărie mai iute,
Să nu fim văzuți împreună.

CELIA

Ascunse-n șervet îți voi pune,
Cînd nimeni nu bagă de seamă,

Bucatele cele mai bune ;
Dar nu, căci de Flora mi-e teamă,
Că ea tot așa a făcut,
Și cred în a sa reușită...

FELISARDO

Nicicînd, draga mea, n-am crezut
Că poți fi chiar nesăbuită.

CELIA

Iubirea mă face așa.

FELISARDO

Se-ncrede acel ce iubește.

CELIA

În ce vrei să cred ? Poruncește !

FELISARDO

În faptul că eu te iubesc
Și nenorocirile-mi cresc
Curajul, o, Celia mea.

Sfîrșitul actului întîi.

ACTUL AL DOILEA

SCENA I

O sală în casa Lisardei.

Intră Belisa și Flora.

FLORA

Ah, cine-o s-aducă vreodată
Sfîrșitul tristeții amare ?

BELISA

N-a fost bucuria mea, oare,
În lacrimi și chin preschimbată ?
Capriciu,-ngîmfarea, azi nu mă
Subjugă ; cu ele-am sfîrșit,
Dar cerul m-a pedepsit
Și oamenii-acum se răzbună.
Ai milă de mine,-aș putea
Să mă omor într-o zi.

FLORA

Alungă aceste prostii
Din minte !

BELISA

Prietena mea,
Prea triste sînt clipele care
Mă chinuie ; cum să trăiesc
Cînd trebuie să-mi tăinuiesc
Durerea și adînca-ntristare ?
Am luat hotărîrea ; nu-s lașă.
Vreau vieții capăt să-i pun !
Mai pot să trăiesc ? La ce bun ?

FLORA

Tu, propria ta ucigașă ?

BELISA

Da, sînt hotărîtă și am
Motive temeinice. Poate
Că toți o să-mi deie dreptate
Aflînd ce cumplit sufeream.
Da, trebuie-ndată să mor.
La mine pe piept vei găsi
Biletul, și-atunci ai să știi
Ce taină-am ascuns tuturor.
Căci taina-nainte-o voi scrie,
La fel ca acei condamnați,
Hîrtia pe piept s-o aflați
Cînd moartea va fi ca să vie.
O, inimă grea de-ntristare,
Pumnalul de mi te-o străpunge,
Obrajii, în baia de sînge,
Vor fi ofiliți de paloare ;
Frînghia de-aleg voi fi slută :
În lat stai cu limba umflată
Și gura de spasme-i strîmbată.
Ce moarte e, oare, plăcută ?
Otrava, cît știu, înnegrește ;
Doar vîna tăiată, ea doară
Aduce o moarte ușoară :
Nici nu știi cînd viața sfîrșește.

Așa aș muri bucuroasă
Cum însuși Seneca[1]-a murit ;
Și intri-n obștescul sfîrșit,
Curată, la fel de frumoasă.
Hai, cheamă bărbierul îndată !
Că vreau să-mi ia sînge, să-i spui ;
Voi rupe bandajele lui
Și moartea-o să vie înceată...
Fugi, Flora, și-adu-un bărbier.

FLORA

Ce spui ? Ori ți-e mintea pustie ?

BELISA

Vreau moartea !

FLORA

O, Doamne, vai mie !

BELISA

De-ntîrzii, mă spînzur, sau cer
Cărbune aprins, cum o dată
Făcu însăși Porcia[2]...

FLORA

Dacă
Credința, iubirea ce-ți port
Și faptul că eu m-am născut
Aici îmi dau dreptul, socot,
Să aflu ce chin te apasă,
Atunci ochii-mi triști nu te lasă
Să taci ! Deci vorbește !

BELISA

Nu pot.

[1] *Seneca* : filozof roman (2—65), preceptorul lui Neron, din ordinul căruia s-a sinucis deschizîndu-și venele.

[2] *Porcia* : fiica lui Caton din Utica, soția lui Brutus. La auzul morții soțului ei, s-a sinucis înghițind un cărbune aprins (42 î.e.n.)

FLORA

Viețile noastre, atunci,
De-o moarte să fie curmate.

BELISA

De-mi juri că-mpreună în moarte
Intra-vom, îți spun cît de-adînci
Și mari sînt durerile.

FLORA

Jur!

BELISA

Pricina, de-asculți, vei vedea
Ce-amar e amarul din ea,
Ce chinuri cumplite îndur.
Eu, Flora,-n Madrid m-am născut
Așa cum precum bine o știi,
În casă-aducînd bucurii
Părinților mei ce-au avut
Avere să poată-ncerca,
În dragostea lor părintească
Ferită de griji să mă crească.
De-atunci mă puteau mărita,
Căci Indiile-Orientale
În casă-aduceau numai spor
Cu ploaia comorilor lor,
Umplînd — mari izvoare de jale —
Sipetele tatălui meu
Cu perle și reci diamante,
Cu aur rîvnit de galante
Și-argint să tot cheltui mereu.
Părinții mei dragi, într-atît
Țineră la mine, încît
Zvîrliră mulți bani nebunește
Pe orice găteală-aș fi vrut.
Și drept e că nici *don* Juan,

Student cît a fost n-a zvîrlit
Pe cărți, pe lachei și pe paji,
Cît eu risipii fără rost
Pe-oglinzi, pe mănuși și arome.
Dar, vezi, nebunia de-atunci
Atît m-a făcut de-ncrezută
Că n-au reușit pînă-acum
Un soț să-mi aleagă, sărmanii.
Vreo treizeci de mii de ducați
Îmi vor reveni numai mie
Din marile lor bogății.
Deci nu calitățile mele
Acum îi atrag pe bărbați
Să vină la noi, ca apói
Văzîndu-mă să mă iubească.
Ci prea năucită de-această
Avere-așa mare și, poate,
De mintea mea sprintenă, și
De chipu-mi plăcut, înșelată,
Eu — nazuri atîtea-am făcut
Încît am ajuns, draga mea,
Să fiu arătată la Curte
Cu degetu-atunci cînd apar.
S-a spus, într-un timp, despre mine,
Că fața și mîinile doar
Au carne, iar restu-i asemeni
Statuilor reci, îmbrăcate
În mántia nerăscroită,
Din care spre ochi mai străbate
Doar talia,-abia bănuită,
Lăsînd corpu-ascuns, și piciorul.
La slujbă eu nu mai mergeam
Arhanghelul dacă-l vedeam
Și spada de flăcări cu care
Balauru-n luptă-a ucis.
Cu San Cristóbal, gigantul,
Dînd ochii,-n leșin am căzut,
În mii de leșinuri de moarte.
În agheasmatar, niciodată,
Eu mîna n-am vrut s-o înmoi,

Chiar dacă era-nmănușată
De teamă să nu mă înec.
Din casă nu vream să mai plec
Cînd vîntul bătea, iar cînd vîntul
Pe stradă-adia citeodată
Țipam ca ieșită din minți:
„Săriți, mă ia vîntul pe sus!"
La lupte de tauri n-am fost,
De teamă să nu se repeadă
La mine, chiar dacă știam
C-o mie de garduri de fier
Drept pavăză-n față aveam.
Nici podul de piatră de peste
Acel pîrîiaș, Manzanares [1],
Eu nu l-am trecut, n-aveam voie...
Și nu mă urcam în trăsură
Cît timp nu eram escortată
De mii de relicve și cruci,
De slujbe făcute anume.
Și-apói eu nicicînd n-am gustat
Din prunele coapte, crezînd
— Așa cum se spune-n popor —
Că-n pîntec îți cresc după-aceea.
Iar melci cu atît mai puțin,
Fiindcă nu mătură nimeni
Gunoiul din casele lor.
Și nici croitorului nu-i
Îngădui măsură să-mi ia,
Să nu mă ia-n brațe cumva.
Nici astăzi cizmarul nu-mi știe
Piciorul pe care-l încalță,
Că-mi face-ncălțările după
Vreo șaișpe măsuri diferite,
Ca tinerii cei curioși
Să nu poată spune că-mi știu
Mărimea piciorului meu.
Iar cărți, mai cu seamă, n-am vrut

[1] *Manzanares*: afluent al rîului Tajo; străbate Madridul.

Să joc — spădișoarele [1] lor
Văzîndu-le, mă-nfioram.
La ce bun să-ți tot povestesc
Doar lucruri știute de tine,
Pe care nu e cu putință
Acum să le-nșirui pe toate.
Vai, Flora,-adevăru-i că eu
Din prícina-acestor capricii
Respins-am atîți cavaleri,
Atîția bogați gentilomi
Și nobili, bărbați importanți,
Avînd decorații înalte,
Ori funcții de seamă avînd,
Civile sau chiar militare,
Căci mii de cusururi găseam
Acelor veniți să mă vadă.
Pot ție să-ți las mărturie
O taină-nainte de moarte,
De care nu-mi este rușine,
Deși-i o sminteală tîrzie ?
De ce să amîn cînd acum
Nimic nu mai e de făcut ?
Iubesc, draga mea, pe un sclav
Adus de acel portărel
Aici, drept gaj mamei mele :
Să-l ierte, de-o vrea, Dumnezeu !
Îți jur, nu-i de glumă cu mine,
Cu toată puterea-am luptat,
Dar toate-ncercările mele
Au fost pîn' la urmă-n zadar ;
Cum vezi, judecata iubirii
Cu moartea ades pedepsește
Pe cel ce-mpotrivă i-a stat.
Nu dorm, nu mănînc și nu bănui
Măcar unde pot să mă ducă
Asemenea gînduri ciudate,
Asemeni dureri de ne'nvins.
Eu, care rîdeam totdeauna

[1] *Spădișoarele :* în original *espadilla, espada* — treflă.

De chinul iubirii ; acum
Ajuns-am să mor după-un sclav.
Să nu spună nimeni vreodată,
„Din apa aceasta n-oi bea !"
Căci timpul îi poate-umili
Pe cei mai trufaşi, precum poate
Să nalţe pe cei mai umili ;
El schimbă oricînd, dacă vrea,
Capriciul oricui în durere,
Pe cei mai bogaţi săracește ;
Săracilor dăruie-avere.
Blestém pe acel ce-a scornit
Legi de inegalitate
Spre-nfrîngerea inimii noastre
Şi-a cinstei ştirbire ; blestém !

FLORA

Stăpînă, ce pot să-ţi răspund ?
Mă mînii şi sufăr cu tine
Şi tac ca să nu te jignesc ;
Şi, totuşi, nu pot să-ţi ascund
Că-ntreci orice fel de măsură.

BELISA

Frumosul nu poate rămîne
El însuşi oriunde în lume ?
Nu-i tot diamant, diamantul
Cînd, după ce-a fost dezgropat,
Mănuşa-l ascunde sub ea ?
Cînd mîini de nedemni l-au purtat ?
Doar ţi se putea întîmpla
Şi ţie, la fel de uşor.
Nu vreau s-arunc vina pe tine
Scuzîndu-mă ástfel pe mine.
De mult hotărîtă-s să mor !

FLORA

Mai bine un leac am găsi.

BELISA

Ce leac mai puternic să fie
Decît moartea mea timpurie ?

FLORA

Alungă-l din casă !

BELISA

Ei şi ?
E prinsă în laţul iubirii
Şi mama ; plecînd i-ar lipsi —
Şi poate mai tare-aş tînji
Din ceasul sortit despărţirii...

FLORA

Dă ordin să fie bătut,
Să-l ardă cu fieru-aşa fel
Ca silă să-ţi fie de el.

BELISA

Dar cine vreodată-a putut
Iubirea cu ura s-o-mpace ?

FLORA

Gîndeşte că-i îndrăgostit
De sclavă, şi atunci s-a sfîrşit :
Căci gîndul geloasă te face.

BELISA

Natura-a sortit gelozia
Ca mană-a iubirii.

FLORA

Ceva
Fă, totuşi !

BELISA

Curînd voi muri.

FLORA

N-ai milă de inima ta?

BELISA

Doar ástfel mai pot îmblînzi
Tăria cu care acum
Mă lepăd de viață. Ce bun
Ți-e sfatul! Îl voi înfiera!
La fel ca acela ce sparge
Oglinda — să n-o mai privească.

FLORA

Stăpîna.

BELISA

Plecăm.

Belisa și Flora ies. Intră Eliso și Lisarda.

SCENA A II-A

Eliso, Lisarda.

LISARDA

Promiți că-mi vei da,
Deci, sclavii? Deși mi te-arăți
Potrivnic, vei face așa.

ELISO

Acum, că m-ai prins la strîmtoare
Ai vrea să-mi răpești, negreșit,
Și ultima mea încîntare?

LISARDA

Tu ești cavaler prea cinstit
Și nu cred să nu-mi faci pe plac.

ELISO

În schimb îți voi cere ceva —
Și pentru-a-mi putea arăta
Respectul, ți-i dau, să te-mpac.
Ia seama, însă, sînt trei
Azi sclavii pe care-i dădui.

LISARDA

Cum asta ?

ELISO

Eu-s unul din ei ;
Vei ști mai tîrziu și al cui.

LISARDA

Belisa, la ea de-ai gîndit,
Și stărui cu ea să te-nsori,
Așteaptă-te și la urmări.

ELISO

Eu știu că e greu ce-am rîvnit ;
Vorbește cu ea despre mine
Cînd sînteți voi singure.

LISARDA

Bine.
Era chiar aici și-a plecat.

ELISO

Vorbește-i de ce te-am rugat ;
Familia cred că mi-o știi,

Iar dacă pe plac o să-i fie
Propunerea, sclavii-or servi
Drept gaj pentru căsătorie.

LISARDA

Deci Pedro și Zara-s ai mei ?!
Mă duc să-i vorbesc.

Lisarda iese.

SCENA A III-A

Eliso, singur.

ELISO

Iar eu jur
Că sînt hotărît să îndur
Oricînd nebuniile ei.

Intră Felisardo în haine de sclav.

SCENA A IV-A

Eliso, Felisardo.

FELISARDO

Eliso !

ELISO

Prieten iubit,
Tu cum te mai simți ?

FELISARDO

Ai venit
La mine, în noaptea-nchisorii,
Și-s vesel ca pasărea ; zorii
Se-arată.

ELISO

Ce fel de-nchisoare
Cu Celia-alături ?

FELISARDO

Cu ea
O vorbă eu nu pot schimba.
Duelu-a avut vreo urmare ?
Să ies ? În oraș se șoptește
Ceva ?

ELISO

Cavalerul trăiește
Da-n mare pericol i-e viața.
Să nu ieși, ascultă-mi povața,
Nu trebuie-acum să te-arăți.

FELISARDO

Ce-ngrozitoare-ntîmplare !

ELISO

Nu-i altă-ascunzătoare
Mai bună.

FELISARDO

Dar Celia nu-i
De-ai ei căutată ?

ELISO

Ba da.
Ea-i bine ?

FELISARDO

E îngrijorată
De dragostea ce mi-o arată
O fată din casă.

ELISO

Geloasă ?

FELISARDO

E-n stare să mă omoare
Chiar azi... De nu ne-ar vedea
Vorbind, dragul meu, careva
De-aicea.

ELISO

Dar tu ieşi din casă ?

FELISARDO

Puţin.

ELISO

Mă duc.

Intră Lisarda, Eliso iese.

SCENA A V-A

Felisardo, Lisarda.

LISARDA

Dacă ţi s-a
Urît într-atîta, Belisa,
Eu n-am să-ţi mai spun niciodată
Nimic despre căsătorie.
Ştii...

FELISARDO

Doamnă !

LISARDA

Din fantezie,
Căci áltfel eu n-o pot numi,
Azi te-am cumpărat.

FELISARDO

Cumpărat ?

LISARDA

Cu-Eliso e tîrgu-ncheiat ;
Nu-ți spuse că sclav nu-i mai ești ?

FELISARDO

Nu încă, de teamă că, poate,
Mă supăr, pe bună dreptate.

LISARDA

Deci nu-ți place-aici să slujești ?

FELISARDO

Ba-mi place — și chiar foarte mult
La voi — însă, drept să vă spun,
Eliso mi-e primul stăpîn.

LISARDA

Mă-nșel, sau ești némulțumit
De grija ce-ți port ?

FELISARDO

Vă ascult,
Señora — și sînt uluit ;
Cuvîntul e mult prea ușor
Să pot mulțumi.

LISARDA

Mi-ești dator
Mai mult decît poate-ai crezut.

FELISARDO

Iubirile-n vorbe pălesc.

LISARDA

O, sclavule, cît te iubesc!

FELISARDO

Picioarele vi le sărut.

Intră Celia.

SCENA A VI-A

Aceiaşi, Celia.

LISARDA

Nu-i Zara?

FELISARDO

Chiar ea.

LISARDA

Ce vrei tu?

CELIA

Señora, la Pedro-am venit;
Îl cheamă stăpînul.

LISARDA

Te du.

CELIA

(către Felisardo)

Lisarda — şi ea s-a gîndit
Să aibă-acum grijă de tine?

FELISARDO

(către Celia)

Geloasă ?

CELIA

(către Felisardo)

Doar cînd mă stîrnești !

LISARDA

Cutezi chiar de față cu mine ?

FELISARDO

Ce fire ciudată mai ești !

Felisardo iese.

SCENA A VII-A

Celia, Lisarda.

CELIA

Pe Pedro-ndrăznii a-l ruga
De vrea rugăciunea să-mi spună.

LISARDA

N-o știi ?

CELIA

Nu.

LISARDA

Și Flora-ar putea
Să-ți spună ; hai, du-te, căței,
La bucătărie.

CELIA

(aparte)

Şi ea
îi cade acum înainte ?!
Dar lasă, tot eu le-nvăţ minte !

Celia iese.

SCENA A VIII-A

Lisarda, singură.

LISARDA

(aparte)

Ce gînduri mă tulbură, oare,
Văzîndu-l pe sclav ? Ce dorinţă
Le face acum cu putinţă ?
Îmi place la-nfăţişare
Şi vorbă. Mă cruţă, iubire,
De propria-mi nesăbuire !

Intră Belisa şi Flora.

SCENA A IX-A

Lisarda, Belisa, Flora.

BELISA

Aflînd deci că l-ai cumpărat
Pe Pedro, şi că de acum
E-al tău, am venit să îţi spun
Un lucru.

LISARDA

Desigur, ciudat.

BELISA

Fiindcă mai umblă hai-hui,
Înseamnă-l numaidecît.

LISARDA

Să-nsemn un obraz ca al lui ?

BELISA

Ce-ţi pasă ? E-un sclav — şi atît.

LISARDA

Mi-e milă ; şi merită, spune,
Să-l ardem cu fieru-nroşit ?

BELISA

Atît de frumos l-ai găsit ?

LISARDA

(aparte)

Mă dai în vileag, slăbiciune !

(Tare.)

E sclav ; ce pot spune-altceva ?

BELISA

Atunci înfierează-l !

LISARDA

Va fi
O piedică-n plus cînd vom vrea
Să-l vindem — şi vom păgubi
Tot noi.

BELISA

Dacă te-mpotriveşti,
Atunci ai să-l pierzi.

LISARDA

E mai bine
Să fie-nfierat, cum dorești?
Capriciu-ți dă dreptul, sau cine
Să arzi un obraz minunat?

BELISA

O, dacă nici cînd te-am rugat,
Dorința-mi nu vrei s-o-mplinești —
Și dacă-ntr-atît mă urăști
Și doar pe Juan îl iubești,
Tu însăți vedea-vei curînd
Că lui, eu asemenea-i sînt.
Hai, Flora, deschide și du-te
De cheamă bărbierul mai iute
Să-mi sîngere mîna, să mor.
Să fie și-un medic chemat,
Căci astăzi să vezi îți e dat
Vieața Belisei cum piere
Cînd ea e cu mult mai prejos
Ca sclavul cu-obrazul frumos
Ce-ți face atîta plăcere.

Belisa și Flora ies.

SCENA A X-A

Lisarda, singură.

LISARDA

Ciudată schimbare! Ea, care
Spunea chiar de-un ton ridicat
Că-i crimă — se-aprinde-așa tare
Și-mi cere să fie-nfierat
Un sclav; cel mai chipeș din lume.
Să-și schimbe-ntr-atît caracterul,
Ori altul, ascuns, îi e țelul?
Nicicînd n-am văzut nici cruzime
Și nici nebunie mai mare!

Intră Tiberio.

SCENA A XI-A

Lisarda, Tiberio.

TIBERIO

Asemeni leşinuri nu par,
Să fie chiar fără scăpare —
Nici milă nu merită ; dar
Îţi spun : ca acuma nu mi s-a
Părut să arate Belisa
Aproape de moarte. Ce-a fost ?

LISARDA

Un gînd cam smintit şi iscat
De mintea-i mereu tulburată :
I s-a năzărit dintr-o dată
Ca Pedro să fie-nfierat.

TIBERIO

Fiindcă ţi-e sclav...

LISARDA

Dar abia
De astăzi mi-e sclav — şi n-aş vrea
Să fiu aşa crudă cu el.

TIBERIO

Cunoşti ciudăţenia ei.
Dar pentru că nici un temei
Nu ai ca s-aprobi în vreun fel
Aceste dovezi de cruzime,
Poţi áltfel de dînsa scăpa :
C-un cui şi puţină văpsea
Pe sclavi îi însemni foarte bine
Şi fără să-i chinui măcar.
Ar fi deopotrivă de grav
S-o laşi pe Belisa-n zadar

Să sufere-atît de cumplit
Din pricina bietului sclav.

LISARDA

Dar urmele, e cu putință
Să pară că-s adevărate ?

TIBERIO

Desigur, cu mare-ușurință.

LISARDA

Să-i fac iar pe plac ? Nu se poate !
Eu nu mă-nvoiesc dacă tu
Nu vrei să te-ocupi de marcare.

Lisarda iese.

TIBERIO

Prea-bine. A ei disperare
Mi-e teamă, Lisarda, să nu
Încerce ceva mai cumplit.
Nu-i Pedro ?

Intră Felisardo.

SCENA A XII-A

Tiberio, Felisardo.

FELISARDO

Chiar el !

TIBERIO

Te simți bine
Aici ?

FELISARDO

Cînd toți țin la tine
Nu poți să nu fii mulțumit.

TIBERIO

Lisarda nu știe nimic ;
Belisa, în schimb, a cerut
Să fii înfierat. N-am putut
— Deși nu mă-ncîntă vreun pic —
Să-nlătur această povară,
Căci nu pot să nu-i fiu pe plac.

FELISARDO

O, Doamne, acum ce mă fac ?
Mă tem — spun cinstit — să nu piară
Oricare din voi îndrăznește
Să-ncerce.

TIBERIO

Belisa-a cerut,
Și sclava să fie-nfierată.

FELISARDO

Aci-nșelăciunea sfîrșește.
Aflați, dar, ce nu aș fi vrut :
Eu, care aici m-am ascuns,
Ucis-am acel cavaler
Din Navarra.

TIBERIO

Cum ? Ce tot spui ?

FELISARDO

Că eu sînt cel care-a străpuns
Cu spada pe-acel cavaler.

TIBERIO

Lovit de durere-aiurează.
Ascultă-mă, nu te-nfierează.

FELISARDO

Luați seama, de-aici voi pleca
Chiar dacă va fi ca să pier.

TIBERIO

Ascultă-mă ! Pentru-a-i cruța
Belisei o mare-ntristare,
Veți fi înfierați chiar aci
Cu literă falsă, să știi,
Și dintr-o cerneală pe care
Puteți să o ștergeți oricînd.

FELISARDO

Pictează-mă dacă ea poate
Fi ștearsă, și sclav mă socoate.

TIBERIO

Așteaptă-mă-aici ; vin curînd.

Tiberio iese. Intră Celia.

SCENA A XIII-A

CELIA

Plecă, dar, Tiberio ?

FELISARDO

Da.

CELIA

De ce te ascunzi de Lisarda ?

FELISARDO

Fiindcă-acest lucru îți place.

CELIA

Belisa ce vrea ?

FELISARDO

De la ea
Ne vine primejdia-acum.

CELIA

Ce spui ?

FELISARDO

Nenorocul ne face
Azi sclavi pe vecie.

CELIA

Pe noi ?

FELISARDO

Vom fi înfierați amîndoi.

CELIA

Ce rost are-această prostie ?

FELISARDO

E doar un capriciu de-al ei.

CELIA

Le spui cine ești.

FELISARDO

N-o să fie
Nevoie ; vom fi înfierați

Cu cîte-un semn fals amîndoi
Şi nu va da nimeni de noi
Cînd ástfel vom fi tatuaţi.
Eliso spunea că ne-au dat
De urmă — sau poate-ai uitat ? !

CELIA

Dar, oare, nu sufăr tot eu
De-ţi arde cu fieru-nroşit
Obrazul ? Astfél oglindit
Va plînge în sufletul meu.

Intră don *Juan şi Carrillo.*

SCENA A XIV-A

Aceiaşi, don *Juan, Carrillo, la început nevăzuţi de cei doi şi nevăzîndu-i.*

DON JUAN

Pe sclavi nu-i mai poţi despărţi.

CARRILLO

El — numele, ea — semnătura ;
Accentul — el, litera — ea...

DON JUAN

Bărbatu-i frumos.

CARRILLO

Pe măsura
Ştiinţei.

DON JUAN

Să fie aşa ?

CARRILLO

Vă jur, întîlnirea cu el
Oricui i-ar fi foarte plăcută.

DON JUAN

Se poate, dar nu vreau de fel
Cu Zara să văd că discută
Frumosu-nțelept.

FELISARDO
(către Celia)

Ai putea
Să-mi dai, cît stăm singuri aci,
Măcar un sărut, draga mea.

Se sărută.

CELIA

Dorința mereu tu mi-o știi.

DON JUAN

Ce-a fost ?

CARRILLO

Un sărut, mi se pare,
În stilul castilian.

DON JUAN

Săruți, bădărane ? !

CELIA

Văzu *don* Juan ?

FELISARDO

Da.

DON JUAN

Cîine, cum poți fi-n stare
De-această neobrăzare
În casa noastră ?

FELISARDO

Creștiți,
Cred, domnule, cînd socotiți
Sărutul că-i dat din iubire,
Căci Zara-adineauri spunea
C-așteaptă botezul — și ca
Un bun-credincios, cum mă știu,
Eram obligat s-o sărut
În felul în care-ați văzut.
Chiar cerul de-ar fi să coboare
I-ar da, cred, sărutul lui sfînt
Și ce-ar face cerul nu-i, oare,
Iertat unui om pe pămînt ;

DON JUAN

Marș, cîine, la grajd !

FELISARDO

Cer iertare ;
Dar cînd ești creștin, e păcat ?

CARRILLO

Sărmanul ! E-așa-nspăimîntat !
Hei, Pedro !

FELISARDO

Ce vrei ?

CARRILLO

La-ntrebare
Eu-ți spun : este bine să fii
Creștin, dar ești mult prea creștin

Cînd mirui femeie străină ;
Iar cînd e și sclavă, să știi,
Sărutul nu-i treabă divină...

FELISARDO

Dar dacă stăpînul ar vrea
Să facă la fel, ar putea ?

CARRILLO

Da.

FELISARDO

Stați, dacă-i vorba pe-așa.

CARRILLO

Ce fire de cîine, turbată !
E-n stare de-orice.

Felisardo iese.

SCENA A XV-A

Don *Juan*, *Carrillo*, *Celia*.

DON JUAN

Ia aminte,
Tu, Zara, ce faci nu-i cuminte ;
În fața disprețului tău
Îmi pot pierde cumpătul rău.

CELIA

N-am drept, de-s păgînă,-a iubi ?.

DON JUAN

Credință îmi poți jurui ?

CELIA

Chiar dacă îți jur, n-aș putea
Să fiu ușuratică.

DON JUAN

Bine,
Dar ce-ai face-atunci pentru mine ?

CELIA

Îți pot fi soție.

DON JUAN

M-ar dezonora :
Sînt nobil.

CELIA

Eu dîndu-mă ție
Ce glorie m-ar aștepta ?

DON JUAN

Ești sclavă.

CELIA

Asemenea mie
Tu însuți ai fi în Alger.

DON JUAN

Tot sclav îți rămîn și aici.

CELIA

De-ai fi sclavul meu, precum zici,
Ai fi, vrînd-nevrînd, cavaler,
Căci n-ai îndrăzni să jignești.

DON JUAN

Dar, Zara, chiar tu mă silești.

CELIA

Iar mie îmi cere credința
Și sîngele,-acolo-s stimată
Cum n-ai fost tu însuți vreodată.

DON JUAN

Eu, totuși, mai sper.

CELIA

Ți-e dorința
Himeră, crezîndu-mă ție
Supusă, cînd nu-ți sînt soție.

Celia iese.

SCENA A XVI-A

Don *Juan, Carrillo.*

CARRILLO

Cît e de-ndărătnică !

DON JUAN

Nu-i
Lipsită de noimă ; ce spui,
De-i nobilă, nu se cuvine,
Să fie egală cu mine ?

Intră Lisarda.

SCENA A XVII-A

Aceiași, Lisarda.

CARRILLO

Stăpîna.

LISARDA

Deşi este doar
O glumă,-s la fel de mîhnită
De-această silită-nfierare.
Juan ?

DON JUAN

Sărut mîinile, doamnă.

LISARDA

Azi ce-ai mai făcut ?

DON JUAN

O plimbare
Prin Prado.

LISARDA

(către Carrillo)

Şi tu eşti aici ?

CARRILLO

De mine de ce vă e teamă ?

LISARDA

Nu pot să mă tem de-un nebun ?

DON JUAN

Nu-l lua pe Carrillo-n seamă,
Vreau, doamnă, o vorbă să-ţi spun.

LISARDA

Vorbeşte !

CARRILLO

Ce bine ghiceşte
Carrillo,-n ce te priveşte.

DON JUAN

Știi, sclavul pe care aici l-ai adus
Mai mult curtezan decît sclav mi se pare ;
Mai rău decît vinul — așa cum ți-am spus —
Iubirea-l robește mai tare.
Tîlhar înrăit, orice dragoste fură
Și deci fericirea o dată cu ea —
Și asta-i mai mult chiar decît dac-ar vrea
Să fugă, căci fuga n-ascunde în ea
Vreun merit ; dar dragostea-ndură
Și speră, și-atunci cînd pierdute
Îi sînt libertatea și viața. Eu zic
Să-l vindem, căci nu valorează nimic
Un sclav cu-obiceiuri atît de urîte.

LISARDA

Să-l vînd, *don* Juan ?

DON JUAN

Este timpul să-l dai.
Acesta mi-e sfatul, mai mult nu-ntreba ;
Și dacă ți-e greu să îl vinzi altcuiva,
Dă-l iar lui Eliso-napoi și îi spune
Că vrei să reții numai sclava ce-o ai.

LISARDA

De trebuie, totuși, să-l dau înapoi
Îi dau lui Eliso, atunci, pe-amîndoi ;
La ce-aș mai păstra sclava-aceea frumoasă ?
Iubirea-i mai tare ca vinul și lasă
În urmă hoția, căci inimi răpește ;
Mai tare-i ca fuga, căci dragostea crește,
Nu-și pierde nădejdea, ci veșnic revine
Chiar pînă la pierderea-averii și-a vieții.

DON JUAN

Te supără sclava ? Cu ea ți-e rușine ?

LISARDA

De ce numai sclavul m-ar nemulțumi ?

DON JUAN

Pe sclavă-o sărută de parcă i-ar fi
Iubită.

LISARDA

Ce spui ?

DON JUAN

I-am văzut amîndoi,
Eu și Carrillo.

LISARDA

Bun martor ți-ai luat !

CARRILLO

Erau prinși de mîini ; se-arcuiră și-apoi
Văzui cum cu palma pe umeri se bat
Așa cum flamanzii spun : „frole", sau cum
Franțuzii zic : „pace", un fel de salut.
Ca doi porumbei, cioc în cioc i-am văzut,
Ținîndu-se strîns, gîngurindu-și șoptit.

LISARDA

Ești orb și gelos, *don* Juan. N-ai aflat
Pe-aiurea destule femei de iubit,
Frumoase și libere ? Ia ram scuturat
Nu máura asta, căci máură-i ea ;
De-i scuturi vreo frunză ne poate costa
Onoare și bani cît ea însăși nu face.
Pe Pedro, n-ai teamă,-am să-l cert serios
Și nu-i mai dau voie să vină-aici, sus ;
De-acum înainte va servi numai jos.

Lisarda iese.

SCENA A XVIII-A

Don Juan, Carrillo.

DON JUAN

S-a dus ?

CARRILLO

Cu coturnii-n picioare s-a dus [1].

DON JUAN

Văzuși mama mea cît de rău m-a certat ?

CARRILLO

Și tu în același păcat ai căzut.
De ce vrei să-l vîndă pe Pedro, bărbat
Atît de-nțelept și de bine făcut ?

Intră Celia cu fața înfierată.

SCENA A XIX-A

Aceiași, Celia.

CELIA

Eu strig pentru-aceste cruzimi pînă cînd
Aude, în ceruri, puterea divină,
Că nu mai e milă, aici, pe pămînt.

DON JUAN

Ce-i asta ? Ah, cîtă cruzime ! Ce crimă !
Temîndu-se mama, o, Doamne, că tu
Ai fi-ndrăgostită de mine, a dat
Poruncă să-ți fie obrazu-nsemnat
Ca eu să urăsc ce iubeam ; spune, nu ?

[1] Expresie figurată, ironică. Lisarda a ieșit cu solemnitatea unui personaj de tragedie antică, încălțat în coturni.

CELIA

Așa e.

DON JUAN

Privește-o !

CARRILLO

Mai e vreo-ndoială ?
De ce te frămînți și-ți întuneci obrazul
Cînd ea-i păgubașa și-al ei e necazul ?
Iubirea-ți va fi de acum mai domoală
De-aceea eu zic că-ți făcură-o favoare
Sluțindu-i obrazul, căci n-o să-ți mai fie
Atît de pătată sărmana onoare.

DON JUAN

O, lasă-mi privirea-ndelung să-ntîrzie
Pe rozele-acestor obraji pîngăriți
De mîinile ce-ar merita ca să fie
Scurtate de spadă sau puse în fiare
De-un máur, la tine,-n Alger, la-nchisoare.
O, cer profiriu, ce-nnoptate comete
Atît de nedrepte întunecă-acum
Luminile tale de aer pe drum ?
Acești trandafiri purpurii de sub plete
Rodiră-un fruct negru ca nopțile negre
Că pînă și soarele e-ndoliat !
Și dacă-s bujorii pierduți în tenebre
Să piară al zilei păun de lumină
Și noaptea să vină, și moartea să vină
Să pună luminilor capăt, o dată
Cu viața-mi prădată și-atît de pustie !
Cel care pe-o ástfel de albă hîrtie
A scris cu o literă însîngerată
Putea bănui că acolo-mi așternă
Sărmanul meu suflet, strivit, peste care
A pus cu amprenta durerii,-acest semn ?
O, nu te mai teme și vino, în mine
Arsura-nfierării s-o simt cum dogoare.

CELIA

Atît de aproape ? O, nu se cuvine !

DON JUAN

Iubirea mi-a dat libertatea.

CELIA

Dar mie
N-a vrut să mi-o lase cumplita cruzime
A aprigei mame.

DON JUAN

Ai multă dreptate ;
Eram și eu gata să fac o prostie ;
Răbdare vă cer, trandafiri fără vină,
Cel care-ndrăznit-a acum să răpească
Petalelor voastre lumina cerească
Va fi pedepsit pentru-o astfel de crimă.
Carrillo, vino !

CARRILLO

Eu ? Unde ?

DON JUAN

Mă-nsor,
Căci dacă-nainte era ca o floare,
Acum, înfierată, e fermecătoare.

CARRILLO

Nu poți : nu-i creștină.

DON JUAN

C-o moarte-s dator ;
O-nfrunt pe Lisarda.

CARRILLO

N-ai teamă de ea ?

DON JUAN

Acum sînt nebun, nu mă tem de nimic.

CARRILLO

Ascultă, mai rabdă, așteaptă un pic.

DON JUAN

Mînia iubirii nu poate-aștepta.

Don Juan și Carrillo ies.

SCENA A XX-A

Celia, singură.

CELIA

Plecă don Juan convins că-ncrustate
Sînt falsele semne, aceste himere
Ce vor geloziei să-i dea mîngîiere.
Pe-al meu Felisardo-l iubesc acum toate :
Lisarda, Belisa și Flora, pe rînd
Se-ntrec să-l cîștige. Puteam bănui
Că doar dintr-un simplu capriciu-ar ieși
Deodată această-ncurcată schimbare ?

Intră Felisardo cu obrazul înfierat.

SCENA A XXI-A

Celia, Felisardo.

FELISARDO

Aici ești ?

CELIA

Dar unde ? Tu cum de-ai urcat ?

FELISARDO

Chiar Ámor, sărmanu,-nvoire mi-a dat
Şi-aripile lui să le pun la picioare.
Cu semnele astea, să ştii, nu-ţi stă rău.

CELIA

Doar poartă într-însele numele tău,
Iubite, deşí, *don* Juan, de-ntristare,
Văzîndu-mă-astfél însemnată-a-nceput
Aici s-aiureze.

FELISARDO

Cum ?

CELIA

Cred că e-n stare
Să facă-o prostie, ba chiar s-o omoare
Pe *doña* Lisarda.

FELISARDO

În ce-ncurcătură
Cruzimea amorului ne-a aruncat ;
Dar tot vom scăpa şi de-această tortură.
Ferindu-mă-aici de primejdii, mi-e dat
Să-ndur ca frumosul tău chip, fără vină
Să fie jignit.

CELIA

Dar de ce te-ntristezi ?
Nu vezi că amorul, iubite, mi-a dat
El însuşi, pecetea şi haina de-argat,
Şi astăzi a ta sînt, aşa cum mă vezi,
Cum cele cinci simţuri îmi mărturisesc ?
Urechile, gura şi mîinile mele
Se bucură-alături de tine şi ele.
Şi pentru ca faptele tale să poată
Să-nfrunte uitarea, durerea să-nfrunte,

Chiar din *alcazarele*[1] lor de sub frunte
Mereu ochii mei cei statornici privesc
La semnele-acestea. Ce spui cum arată ?

FELISARDO

Ce spun ? Îmi e ciudă că nu sînt așa
Cum încă de mult le vrea inima mea,
Căci semnele tale-s doar cópia lor.
Le vede el — ochiul — tăcut, și clipește,
Dar gura, din laudă nu conține ste
Și, ca din senin, pentru semnele tale
Începe o strașnică încăierare.
Spun ochii atunci că-s atît de curate
Și neprihănite, încît lunecînd
Privirile-adesea, pe dînsele, blînd,
Se simt ele însele înnobilate ;
Iar gura pretinde că sînt ale sale
Fiind mai aproape de ele, se pare ;
Așa c-ar putea fi ușor potolită
Cearta aceasta atît de plăcută
Unindu-ne semnele într-o tăcută
Îmbrățișare, și-apoi am plecat.

CELIA

Iubirea cutează, dă-n suflet e teamă.

Intră Belisa și Flora.

SCENA A XXII-A

Aceiași, Belisa, Flora.

BELISA

Vai, tocmai la timp potrivit am picat !
Porunca mea, cîine, n-ai luat-o-n seamă !
Știai că n-ai voie aici ? Ți s-a spus ?

[1] *Alcazar* : fortăreață.

FELISARDO

Eu nu-ntîmplător am urcat pînă sus,
Ci numai serviciul aici m-a adus
Și unele lucruri trebuitoare.

BELISA

Și ce-ți trebuia ? Vreo îmbrățișare ?...

FELISARDO

Ea-mi este soție.

BELISA

De cînd ?

FELISARDO

De curînd :
De cînd ne-nsemnară cu fieru-nroșit ;
Noi urmele fierului ni le-am unit
Ca totul să fie unit pe pămînt.

BELISA

Nu poate-un creștin să ia niciodată
Soție, o máură nebotezată.

FELISARDO

Dar de dumneavoastră depinde să fie
Creștină și ea ; ați putea săvîrși
Botezul și nunta-ntr-o singură zi.

BELISA

Dorești și tu asta ?

CELIA

Cu cîtă tărie !
Obîrșia nobilă-mi este la fel
Cu cea a lui Pedro, născut cavaler,

Cît știu, după tată ; iar eu, după mamă
Tot nobilă sînt — și ca nobili de-o seamă...

BELISA

Nemernico, du-te ! tu, cîine, de-ndată
La grajd !

CELIA

Supărarea ta-mi pare ciudată.

BELISA

Sălbatico, pleacă !

CELIA

Mă duc.

Celia iese.

SCENA A XXIII-A

Felisardo, Belisa, Flora.

BELISA

Tu ce vrei ?

FELISARDO

Vreau furia voastră să văd dacă piere.

BELISA

Doar dragostea, dacă ți-ar sta în putere,
Mai poate să stingă furtunile ei.
Te-apropie.

FELISARDO

Doamnă !

BELISA

Atunci, te-a durut
Cînd chipul ți-l arse cu fieru-nroșit ?

FELISARDO

Obrazul fiind cel mai mult prețuit
De cinste și ochi, în dureri m-am zbătut,
Știind mai ales că jignirea venea
De unde-așteptam mai curînd prețuire.

BELISA

Mă bănui, dar n-a fost din prícina mea.

FELISARDO

Din prícina cui ?

BELISA

Vinovat de jignire-i
Juan.

FELISARDO

Gelozia !

BELISA

Durerea-a trecut ?

FELISARDO

Dea Domnul să treacă rușinea la fel !

FLORA
(către Belisa, luînd-o deoparte)

Ia seama, ești gata să mori după el.

BELISA
(către Flora)

Vreau sufletul, Flora,-atîrnînd să mi-l las
Pe chipu-i frumos.

FLORA

Tot frumos ți se pare ?

BELISA

Da, fieru-a făcut frumusețea-i mai mare
Lăsînd două stele aprinse-n obraz.
De ce a vrut cerul așa ? Trebuia
Doar ástfel să-nfrîngă ciudata-mi purtare ?
Iubind, după-un sclav plînge inima mea,
Și-i tot mai geloasă pe-o sclavă-oarecare.
Ay, Flora, ce rele îndemnuri mi-ai dat ;
Pe sclavi înfierîndu-i, așa cum ai zis,
Și poarta nădejdii de-atunci mi-am închis.

FLORA

De-aceea ți-am dat un asemenea sfat ;
Căci áltfel de mult se putea întîmpla
Să-ți fie onoarea știrbită.

BELISA

Ce mijloc să-ncerce-acum dragostea mea,
Neliniștea crudă s-o văd potolită ?
Cum pot să ating mîna sclavului meu ?

FLORA

Zău, straşnică treabă, nu am ce să spun !
Ești tu, năzuroasa de pînă acum ?

BELISA

Nimic nu-i capriciul cînd dragostea-i zeu.
Hai, Flora, găsește-un motiv potrivit ;
Nu pierde prilejul.

FLORA

Te-ajută puțin
Sminteala ta oarbă. Te fă că leșini,
Iar eu mă-ngrijesc ca de brațul iubit
Să fii legănată.

BELISA
(către Flora, în şoaptă)

Va fi minunat !

(Tare.)

Leşin, Dumnezeule !

FLORA

Dar ce s-a-ntîmplat ?

BELISA

De deget, ca fulgerul,-acum m-a pişcat
Ţînţarul, vai mie,-am să mor în curînd !

FELISARDO

Să mori, dintr-atît ?

FLORA

O, ce straşnic se poartă !
Nu ştii că-i ciudată ? Acu-i ca şi moartă.

FELISARDO

E moartă ?

FLORA

Nu-i trece cinci zile la rînd.
Hai, ia-o în braţe ; mi-e greu s-o ridic.

FELISARDO

În braţe ?

FLORA

Nu vrei ?

FELISARDO

Dacă trebuie-aşa...

FLORA

Mă duc să nu dea peste noi careva.

Flora iese.

SCENA A XXIV-A

Felisardo, Belisa, leşinată.

FELISARDO

E chiar leşinată. Aş vrea să-i fiu dric,
Şi moartă s-o duc pîn' la poarta de veci...

Intră Celia şi-l găseşte cu Belisa în braţe.

SCENA A XXV-A

Aceiaşi, Celia.

CELIA

Poţi merge atît de-ncărcat ?

FELISARDO

Mă duc să aşez într-un pat
Această imagine-a morţii
Lipsită de viaţă, cum vezi ;
Căci Flora poruncă mi-a dat
S-o iau, cînd căzu leşinată.
N-am voie ? Nu ea mi-e stăpînă ?

CELIA

Tot din datorie-i dai pînă
Şi inima ta vinovată ?

FELISARDO

Să n-áudă cerul urgia !
N-o vezi în ce stare arată ?

CELIA

Tu, crud Felisardo, alt'dată
Pe mine gelos te-arătai,
Iar eu credincioasă-am rămas ;
Acuma tu însuți îmi dai
Prilej să-mi stîrnești gelozia :
Jignirea-i la fiece pas.

FELISARDO

Eu, Celia, fac ce-mi impune
Această livrea de-mprumut ;
Cît despre jigniri ce poți spune
Cînd nici un prilej n-ai avut ?
Abia de-un țînțar fu pișcată,
Și-această nebună a spus
Că moare, iar eu am fost pus
S-o car de aici leșinată.

CELIA

Nici chiar s-o atingi nu-ți permit.

FELISARDO

S-o las să se chinuie-n drum
Chiar dacă e-n starea de-acum ?

CELIA

Ei, *da*, — dacă faci ce-am dorit,
Și *nu*, dacă nu-i voia ta.
Cum crezi c-aș putea îndura
Să văd stînd în brațele tale
O altă femeie ?

FELISARDO

Dar n-are

Suflare.

CELIA

E moartă ?

FELISARDO

Nu pare ?

CELIA

Hai, du-o și fă-o fărîme
Aci,-n coridor.

FELISARDO

M-aș supune,
Că ea pe atît mă urăște
Pe cît mama ei mă iubește ;
Ei pot, chiar acum, dacă vreau,
Întreaga avere să-i iau.
Vreau însă un renghi să îi joc.

CELIA

Ce rău m-ai bătut, nenoroc !
Dar vai, Felisardo, așa
Cum sîntem noi — sclavi, în
surghiun —
Putem să sperăm ? La ce bun ?
Această rea soartă-o avea
Cîndva, pentru noi, un sfîrșit ?

FELISARDO

La asta-ți stă gîndul acum ?
Nu vezi cît arăt de-ostenit ?

CELIA

Hai, las-o și vino la mine
Cît ai un minut de răgaz
Să punem la cale ce-i bine
Să facem.

FELISARDO

(o lasă pe Belisa din braţe)

Aici am s-o las.

CELIA

Să mergem.

FELISARDO

S-a stins viaţa-n ea.

Felisardo şi Celia ies. Intră Flora.

SCENA A XXVI-A

Flora, Belisa, leşinată.

FLORA

Acum, după chin, am găsit
Mijlocul prin care-un sfîrşit
Purtările ei vor avea.
Toţi cei care fură jigniţi,
De-un sclav sînt acum răzbunaţi,
Căci ea, ce-i privea pe bărbaţi
De sus, ca pe nişte pîrliţi,
Uitînd că e sclav, îl iubeşte
Şi mîna-i s-atingă doreşte.

Belisa se dezmeticeşte.

BELISA

Ce tot te arăţi guralivă
Acolo, cînd ştii că nu este
Putere, iubirii aceste
Să poată să-i stea împotrivă ?

FLORA

O, Doamne, *señora,* aici ?

BELISA

Dă-mi mîna, și afli îndată.

FLORA

Ce crud să te lepede-aici
Cînd brațelor lui eu te-am dat!

BELISA

Ah, leagănu-i, dulce comoară,
N-a fost hărăzit pentru mine!
Abia mă lăsaseși povară
În brațele-acelea divine,
Și-i stam lîngă piept ghemuită,
Și vream, ca oricare iubită,
Frîu liber iubirii să-i dau:
Pe mîna lui, mîna să-mi scape,
Obrazul să-mi trag mai aproape
De-al lui, ca și cînd ar fi fost
Urmarea leșinului meu —
Cînd Zara geloasă, intrînd,
Opri al iubirii-alizeu
Și nava ce-abia se pornise
Cu vîntul la pupa. Cum spui,
Stam încă în brațele lui;
Picioarele, însă, tot mi se
Propteau de podea binișor;
Și chiar de-a fost greu pentru mine
S-ascult cum vorbeau de amor,
La piept îmi plăcea că mă ține.
Acolo doream să rămîn,
Chiar dacă-mi întîrzie chinul
De față fiind la ce-și spun.
O, cui dăruit-a destinul
O dragoste-atît de-ncurcată
Ca mie, în stare s-audă,
— Fiind pentru ei leșinată —
Mînia rivalei, zăludă,
Ce dete pe față secrete
Cum n-am bănuit niciodată?

FLORA

Señora, și ce și-au șoptit ?

BELISA

Ea, lui — Felisardo-i spunea,
Nu Pedro, iar el îi zicea
Ei — Celia.

FLORA

Doamne !

BELISA

'N sfîrșit,
Din șoapte răzlețe-am aflat,
— Doar dacă cumva nu mă-nșel —
Că nu-s sclavi, nici ea și nici el.

FLORA

Te-nșeli ; chiar cu vîrf și-ndesat !

BELISA

Mă-nșel ?

FLORA

Dar de ce au tăcut,
Atuncea, și n-au făcut caz
Cînd fură-nsemnați pe obraz ?
Și, totuși, chiar eu i-am văzut
În cameră, cînd am intrat,
Jacheta de stofă ; grăbit
Mi-a spus că un sclav a venit
S-o tăinuie, că-i de furat.

BELISA

O haină de stofă ?

FLORA

Chiar fină.

BELISA

Dar dacă, fiind cavaler,
Năpasta a dat peste el
Zvîrlindu-l, sărmanu,-n ruină ?

FLORA

Şi mie îmi vine să zic
Că nu mai încape-ndoială.

BELISA

Şi ce-am putea face,-aşadară ?

FLORA

Ne facem că nu ştim nimic.

BELISA

Aş fi însă nenorocită
Să fugă, acum mai cu seamă
Cînd ştiu Felisardo că-l cheamă,
Nu Pedro.

FLORA

Nu-ţi dau nici un sfat ;
Nu poate fi fuga-i oprită.

BELISA

Ba, Flora, eu unu-am aflat.

FLORA

Şi care e ?

BELISA

Cheamă-l îndată
Aici, pe Carrillo.

Intră Carrillo.

SCENA A XXVII-A

Aceleași, Carrillo.

FLORA

Vine,
Scutindu-mi un drum ne'nceput.

BELISA

Doar Ámor l-aduce la mine.

CARRILLO

O, cîte nu face iubirea
În fúria ei ? Și ce bine-i
Cunoaște Juan răzvrătirea,
Iar *doña* Lisarda jignirea !
Plîngînd, îl amenință-ntr-una
Că iar se mărită, stăpîna,
Iar el, cum că vrea să se-nsoare
C-o sclavă, să-i facă în ciudă.

FLORA

Codoșule, ce-ai spus ?

CARRILLO

Oh, crudă
Și tînără tăinuitoare
A nimfei capricioase,
Trufașă și-așa năzuroasă
Încît pe Sîn' Gheorghe pictat
Văzîndu-l o dată,-a țipat
Că-i șarpele-n carne și oase !

FLORA

Ia seama,-i de față!

BELISA

Pe tine,
La mutra ce-o ai de-aș privi
Carrillo, te-aș semui
C-un șarpe ce plin de venin e!

CARRILLO

Iertare! În tot ce am spus
Nici pic de venin nu am pus.
Încearcă-mă, dîndu-mi să fac
O treabă, și-atunci o să vezi
Că-n mine tu poți să te-ncrezi.

BELISA

Ei bine,-atunci fă-mi deci pe plac.

CARRILLO

Sînt gata.

BELISA

Da, semnele-mi spun
Că Pedro-ar cam vrea să dispară;
În plus, din prea multă-ndrăzneală,
În camera Zarei-i stăpîn,
Deși asta nu-i e permis.
Deci adă-un fierar ca să-i pună
Belciugul la gleznă.

CARRILLO

Stăpînă,
Voi face îndată ce-ai zis;
Alungă-orice griji de prisos:
Vecinul chiar ieri știu c-a scos
Un sclav din belciugul de fier,
Așa că mă duc să i-l cer.

BELISA

Înlănțuie-l imediat ;
Mai ia-ți servitori de-ajutor.

CARRILLO

Am eu un lacheu minunat ;
Voinic ca un urs, mustăcios,
Un om care-i mai curajos
Decît orișice vizitiu.

Carrillo iese.

SCENA A XXVIII-A

Belisa, Flora.

BELISA

Aleargă ! Așa o să fiu
Mai sigură, pînă-oi afla
De e Felisardo.

FLORA

Abia
Aștept ca să știu tot ce-a fost.

BELISA

Curînd am să-i dau eu de rost.

Intră Lisarda, don *Juan și Tiberio.*

SCENA A XXIX-A

Aceleași, Lisarda, don *Juan, Tiberio.*

LISARDA

Îți iei libertatea acum să mă-nfrunți?
Îți jur pe mormîntul părintelui tău
Să-mi simți răzbunarea și cît de curînd.

TIBERIO

Ei, lasă-acum, soră ; Juan este tînăr
Și-apoi el ți-e fiu.

LISARDA

A fost fiul meu.

BELISA

Ce-a fost, *don* Juan ?

DON JUAN

Ciudățenia ta,
— Căci mama îmi spune că tu ești
de vină —
Să ceri să-nfiereze o roabă frumoasă?
Capriciu e ăsta ? Cruzime sadea !

BELISA

Și ce-ți pasă ție ?

DON JUAN

Ai vrea să nu-mi pese
Cînd ea mi-e nevastă ?

LISARDA

Mîrșavule,-arunci
Asemeni jignire familiei noastre ?

TIBERIO

Mînia îl face astfél să vorbească ;
Nu el este omul ce poate s-aducă
Rușinea familiei noastre.

DON JUAN

Ba eu
Am spus adevărul.

TIBERIO

Smintitule, taci !

LISARDA

Așa ? Nu-i nimic ; dacă vrea *don* Juan
Să ia de nevastă o sclavă, ei bine,
Și eu mă mărit cu un sclav, dragii mei.
Cît știu, jumătatea averii-i a mea.

TIBERIO

Și tu o iei razna ? De ce te mai plîngi
Atunci că Juan e atît de smintit ?

LISARDA

Dar nici înțelepciunea nu poate nimic
În fața acestor copii îndrăzneți,
Obraznici și fără rușine. Vom face
Acum, socoteala, să nu își închipuie
Nemernicul ăsta că-și poate-nsuși
Chiar tot, după ce a făcut datorii —
Cînd numai plăcerile lui rușinoase
Și luxul — în ultimul an m-au costat
Mai mult de cinci mii de ducați.

DON JUAN

Dacă tu
Ți-aștepți măritișul, și ești hotărîtă
Pe noi să ne lași, nu-ți vom sta împotrivă ;
Ești liberă să te măriți cum vei vrea.
Belisa și eu împreună vom sta
În cinste mai mare decît lîngă tine.

TIBERIO

Nu-ți este rușine ? Să ieși chiar acum !
Cu maică-ta, ástfel te porți ?

Dumitale-ți
Respect părul alb ca al tatălui meu.

Intră Felisardo.

SCENA A XXX-A

Aceiași, Felisardo.

FELISARDO

Mai pot s-o îndur și pe asta ?
Mai credeți că pot îndura ?

TIBERIO

Dar ce mai e ?

FELISARDO

După năpasta
Ce-a fost, vine alta, mai grea ;
Ați spus dumneavoastră, *señora*, să-mi pună
Belciugul ?

LISARDA

Eu, nu.

BELISA

Ba eu, da.

FELISARDO

Și pentru ce vină ? Să spună.

BELISA

Știi, mamă, că sclavul voia
Să fugă — și Zara-a aflat ?

LISARDA

Ah, cîinele ! Imediat
Legați-l ! Nici lanțuri n-aveți ?

Intră Carrillo și patru slujitori.

SCENA A XXXI-A

Aceiași, Carrillo, slujitorii.

CARRILLO

La timp au venit, cum vedeți,
Belciugul și oamenii mei.

LISARDA

La gîtul fugarului pune-l.

UN SLUJITOR

Ei, Sancho ! De mult se tot spune
Că ești mai viteaz ca oricare.

LISARDA

În lanțuri ! Să mergem de-aici.

FELISARDO

O, cît de ciudată-ntîmplare !

TIBERIO

Prea aspru regim îi aplici ;
Nu-mi pare-nțelept.

BELISA

Mie, da.

Ies toți afară de Carrillo, Felisardo și de cei patru slujitori.

SCENA A XXXII-A

Felisardo, Carrillo, slujitorii.

FELISARDO

Voi, cîinilor, haideți !

CARRILLO

Ai gînd
De luptă ?

FELISARDO

Nu faptul că sînt
Tratat ca un sclav mă jignește,
Ci doar c-am de-a face cu voi.

Încep să se lupte, dar pînă la urmă slujitorii îl doboară pe Felisardo, și-i pun belciugul.

FELISARDO

Mai sînteți ? Luptați mișelește.

AL DOILEA SLUJITOR

Hai, cîine maúr, cazi la pace !

FELISARDO

O, cerule, ce răzbunare
Din partea aceleia care
Iubește.

AL TREILEA SLUJITOR

Hai, pui de cățea,
Te-astîmpără !

AL PATRULEA SLUJITOR

Strînge-l mai bine !

CARRILLO

Belciugul aici îl va ține ;
Să scape din lanțuri mai va !

FELISARDO

O, soarta-mi atît de cumplită
Ajunse pe culmile sale!

PRIMUL SLUJITOR

Carrillo,-i vremea sortită
Să fii generos la parale.

CARRILLO

Duceţi-vă-n crîşma vecină
Şi, postul cum nimeni nu-l ţine,
Eu plec să fac rost de măsline.

AL DOILEA SLUJITOR

Iar eu vă ţin loc de lumină.

Carrillo şi slujitorii ies. Rămîne numai Felisardo, cu belciugul la gît.

SCENA A XXXIII-A

Felisardo, singur.

FELISARDO

Amor crud, atîta cumplită sminteală
Urmînd după-atîtea-ncercări şi durere?
La ce bun belciugul cînd biet prizonier e
Şi nu vrea să fugă cel pus la popreală?
Aşa-mi răsplăteşti suferinţele mele?
Stăpîn crud, tu care-nspăimînţi nebunia
Şi cruntei pedepse adaugi urgia,
Ţi-arunci slujitoru-n cătuşele grele?!
Doar lauru,-atît mi-a rămas din iubire.
Schimbările tale le-nsemni dintr-o dată:
Belciugul şi fierul sînt lacrimi, jignire.
Ori poate ai vrut să-nţeleg şi mai bine
Că ele-nfierîndu-mă iar, n-au să poată
Nicicînd să regrete această cruzime?!

Sfîrşitul actului al doilea.

ACTUL AL TREILEA

O sală în casa Lisardei.

Intră Eliso și Lisarda.

SCENA I

Eliso, Lisarda.

LISARDA

Alungă-ți durerea amară !

ELISO

În care război l-ai înfrînt ?
De ce-l umilești ca și cînd
Ar fi doar o pradă barbară ?
Belciug unui sclav prea-cinstit ?
Abia ți l-am dat ; peste-o lună
Tu ce-ai să-i mai pui ? Te-ai gîndit ?

LISARDA

Belisa-i nebună, căci ea
Belciugul a vrut să i-l pună,
De teamă că sclavu-o să fugă.
Pe ea ai putea-o certa.

ELISO

În loc de-acest dar, merita
Stăpîn mai milos, biata slugă.
Vei ști într-o zi cine e.

LISARDA

Cît despre virtuțile sale
Doar vorbe de bine pot spune.
Belisa-a pus totul la cale.

ELISO

Ciudate capricii de-a spune
Să pună un tînăr în fiare ;
I-ai plînge de milă de-ai ști
El cine-i, deși, cînd apare,
Ușor e să poți bănui.
Hai, du-te dar, du-te și-o ceartă !

LISARDA

Voi face-o să vadă ce mare
Îi e nebunia.

ELISO

Te poartă
Cu-atenție și răsplătește-l,
Căci merită asta din plin ;
Cîndva, într-o zi...

LISARDA

Ce-o să fie ?

ELISO

Cîndva, într-o zi, vei afla
Cît poate un om îndura
Din dragoste.

LISARDA

Cred c-o să-mi fie
Prea greu să-nțeleg ce mi-ai spus.

ELISO

Nu-ți spun, chiar de-mi ceri, un cuvînt
Mai mult ; o să afli-n curînd
De niște schimbări foarte mari.

LISARDA

De-ar fi adevărul așa
Cum eu-l bănuiam ! Îmi voi da
Chiar astăzi iubirea-n vileag ;
Pretinsul meu sclav îmi e drag.

Lisarda iese. Intră Carrillo.

SCENA A II-A

Eliso, Carrillo.

CARRILLO

Dar cine-ar putea suporta
O clipă pe-această femeie ?!

ELISO

Ia spune-mi, Carrillo, ce e ?

CARRILLO

Puțin sau nimic ; căci nimic
Se poate numi doar ce-i vînt —
Iar vînturi și toanele sînt.

ELISO

În patima mea pot să zic
Că nu-s, deși vîntu-i cel care
În foc o preschimbă mereu ;
Din ástfel de vînt focul meu
Se-aprinse-ntr-o zi.

CARRILLO

Rău îmi pare
Că sînteți atît de orbit.

ELISO

Știu, toanele ei ar putea
Să-nghețe și dragostea mea ;
Dar inima, totuși, nu-ngheață
Că-n focul iubirii-o-nfierbînt
Și iar o trezesc la viață.

CARRILLO

De n-aș fi atît de grăbit
Să dau de Tiberio, poate
V-aș spune întîmplări cam ciudate.

ELISO

Chiar despre Belisa ? Hai, spune !

CARRILLO

Ascultă, în ce fel anume,
Ea, care în două împarte
Bomboana, s-o poată-nghiți ;
Ea, care-ntr-o singură zi
Ceru, și-ntr-o singură oră,
De două ori sînge să-i lase
C-a dat peste-o broască pe drum —
Ea-ntr-una leșină acum
Și-ntocmai cum după-aurora
Simți soarele-n calda lumină,
Și ea-ndrăgostită se-arată
De sclavul acesta. Și-ndată
El este chemat cînd leșină
S-o scape de moarte — și pînă
Îi trece, ei stau mînă-n mînă,
Căci inimii, zice,-i dispare
Durerea, în clipa în care
I-atinge o unghie doar.

ELISO

Îi laud lui Pedro-acest dar
De vraci al Belisei, deși
Mă tem c-a-nceput să iubească
Ce nu-i e permis.

CARRILLO

Și de ce?
Ce, el nu-i bărbat?

ELISO

Cred că e;
În fond, chiar și sclavu-i bărbat.

CARRILLO

Doar numele dacă-l oprește,
Încolo, vă spun c-o iubește,
Din cîte eu seama mi-am dat,
Deși plictisit vrea să pară
De-această corvoadă ce-i cere
Să facă pe vraciul. E, doară,
Bărbat și-i iubit, ea-i frumoasă;
Și cum să nu cadă în plasă
Cînd are alături ispita
Și-i e de mai mare folos
Ca unghia, însăși iubita?
Dar nu admirați nebunia
Aceleia căreia chiar
Un fenix, oricît de rar,
Mai ieri, cotofană-i părea,
Și chiar cel mai nobil bărbat
Tot om de nimic se-arăta?

ELISO

Pedeapsă-acum cerul i-a dat.

CARRILLO

Ce strașnic om îmi spunea :
„Nu este o mai caraghioasă
Alegere ca la femeia
Sucită și prea năzuroasă !"
Dar n-aveți nimic altceva
Să-mi spuneți ?

ELISO

Adio !

CARRILLO

Adio !

Carrillo iese.

SCENA A III-A

Eliso singur.

ELISO

Pot, oare, să cred c-a trădat
Un prieten așa devotat ?
C-o astfel de recunoștință
Plătești, Felisardo, acum ?
Dar cum poate fi cu putință
Pe Celia pradă s-o dea
Uitării, s-o ia pe cea care-o
Iubesc ?

Intră don *Juan.*

SCENA A IV-A

Eliso, don *Juan.*

DON JUAN

(către cineva din culise)

Aici ?

ELISO

(sieşi)

Te mai crezi
Tot nobil ? Prieten cu mine ?
Tu, omul atît de cinstit ?

DON JUAN

Eliso !

ELISO

Juan !

DON JUAN

Spune-mi, cine
E sclava aceasta cu care
Tu însuţi ne-ai blagoslovit ?

ELISO

Ce strașnic !

DON JUAN

Ce spui ? Nu-i a bine !

ELISO

(aparte)

(Desigur că toţi s-au unit
Acum să mă facă de rîs.)

(Tare.)

S-ar spune că-ţi place.

DON JUAN

Atît
De mult, că nu-mi vin în fire
Văzîndu-mă încă în viaţă,
Eu, care-s mort de iubire.
Dă-mi sclava sau vinde-mi-o mie !

ELISO

(aparte)

(Da, da, răzbunarea-o să vie
Mai sigur și chiar mai curînd.)

(Tare.)

Îți place-așa mult ?

DON JUAN

De cînd sînt
N-am fost ca acum ; o iubesc
Atîta încît mă gîndesc
De dragu-i să uit cine sînt ;
Și chiar dacă ea n-o fi vrînd
O iau de nevastă și-apói
Eu ori mă omor pentru ea,
Ori fug să m-ascund undeva
Să nu mai văd oameni nicicînd.

ELISO

Acuma fiindcă iubirea
Începe să-ți tulbure firea
Îți spun că-i femeie de viță
Atît de aleasă, că tu
N-o poți egala.

DON JUAN

Crezi că nu
E máură ?

ELISO

Nu ; și îți spun
În plus că te poți socoti
Că ești norocos, dac-o fi
Cu dînsa, cîndva, să te-nsori.

DON JUAN

Deci pot să mă-nsor ?

ELISO

Negreșit.
Mai multe nu-ți spun ; am plecat.

DON JUAN

O clipă.

ELISO

Nu pot ; uneori
Mă tem că mă las ispitit.
Nu-i timp potrivit pentru sfat.

Eliso iese.

SCENA A V-A

Don *Juan singur.*

DON JUAN

O, nu în zadar te-adoram
A inimii mele iubire !
Căci inima doar îmi da știre
De ceea ce eu nu știam.
Am dreptul să fiu fericit ?

Intră Lisarda.

SCENA A VI-A

Don *Juan, Lisarda.*

LISARDA

De ce fericire-ai vorbit ?

De faptul că cerul mi-a dat
Ca unui Pigmalion [1], mie,
Femeia la care-am visat,
Căci mi-a prefăcut în femeie
Făptura cu trupu-mpietrit
Spre cinstea și lauda mea.
O, mamă,-s ca și însurat ;
Cu cine, tu nu mă-ntreba,
Îți jur că-i mai bine așa,
Eliso de nu m-a-nșelat.
Gătește-i, dar, scumpa mea mamă,
Cămin dragii tale nurori ;
Cu ea s-ar mîndri, printre sori,
Chiar soarele, de bună seamă,
De-ar fi ca el tată să-i fie.
De-acum n-o să ai de la mine
Nici griji, nici necazuri, vezi-bine,
Căci cerul mi-a dat o soție.
Dar, mamă, te rog nu-ntreba
De ce ? Cine e ? Pentru cine ?
Ea-i dragostea ce mi-o visam ;
De mult o visam pentru mine !
De ce o visam ? O iubeam.
Și ástfel ajuns-am ca eu
Să-mpac pe-acest *cum* și pe *cînd* ;
Cum însă ? Va spune iubirea.
Și cînd ? Cînd o vrea Dumnezeu.

Don *Juan iese.*

SCENA A VII-A

Lisarda singură.

LISARDA

Ce taine și ce nebunii
Mi-ascunde ? Ce pozne-a făcut

[1] *Pigmalion :* sculptor legendar al antichității ; se spune că, îndrăgostit de statuia Galateei pe care o modelase el însuși, s-a rugat de Venus, zeița iubirii, s-o însuflețească.

La-ndemnul iubirii, smintit ?
Dar dacă acestea or fi
Doar simple motive prin care
Încearcă să afle : se-ascund
În sclavii mei oameni de rînd ?
Hai, gînduri cutezătoare,
Acum hotărîrea s-o luăm.
Să şovăi, cînd e gentilom,
Nu sclav — şi eu însămi l-ador ?

Intră Belisa, furioasă, şi Celia cu Flora, încercînd s-o reţină.

SCENA A VIII-A

Lisarda, Belisa, Celia, Flora.

BELISA

Chemaţi-l pe máur că mor !
Doar el mi-a adus alinare.
Mai repede, nu pot s-aştept
Cînd inima-mi plînge în piept.

LISARDA

Ce-i asta ?

CELIA

Durerile-amare
Ce-o chinuie, ele-s de vină.

BELISA

Pe Pedro chemaţi-l să vină,
Duşmancelor !

LISARDA

Fata mea, spune,
De unde-i această durere ?

BELISA

Nu vezi ? A-nceput să-şi răzbune
Iubirea,-ndelunga-i tăcere.

CELIA

Pe Pedro mă duc să-l aduc.

BELISA

Nu tu ; să mi-l caute Flora.

FLORA

Îndată.

Flora iese.

SCENA A IX-A

Lisarda, Celia, Belisa.

CELIA

(aparte)

(Şi lui îi plăcea
Aicea să stea !)

BELISA

Mamă !

LISARDA

Da ! ?

BELISA

Ai milă,-o să mor ; vine ora !

LISARDA

Ce simţi ? Ce durere te-apasă ?

BELISA

Ceva care urmă nu lasă
Pătrunde în inima mea ;
Îl simt cum străpunge și doare
Și, totuși, eu nu-l pot vedea.
E-un vierme ce parcă-ar săpa
În inima mea și mă doare ;
Mărunt e cît grunzul de sare,
Ori poate că este mai mic.
E gingașă inima mea.
Și plînge din orice nimic.
O, mama mea dragă, aș vrea
Să știi că te cert, pentru tot
Ce-mi ești încă mie datoare.

LISARDA

Ce trist ! Oare eu ce-o să pot
Să-ți dărui cînd inima are
Nevoie să fie salvată
De leacuri ciudate ? Ia-mi toată
Averea, și ultimul ban.

BELISA

Nu vezi, bănuiala-ți se-arată
Departe de răul ce-l am ? !
Vreau, mamă, un leagăn să-mi facă,
În el să-mi pun inima mea,
Durerea ce nu vrea să tacă
S-adoarmă în leagăn cu ea.
Să-i iei pelerină să poarte,
Și ia-i pantofiori auriți,
Bomboane să-i iei, colorate.

LISARDA

Bați cîmpii !

BELISA

Taci ! De o treziți
Va crede că lupu-a venit.

CELIA

Gătită astfél o să fie
Doar ea.

(Aparte.)

(Jur că n-am auzit
Nicicînd de-o așa nebunie.)

Intră Flora și Felisardo.

SCENA A X-A

Aceleași, Flora, Felisardo.

FELISARDO

(în șoaptă, către Flora)

Voi înnebuni!

FLORA

(la fel, către Felisardo)

Ai răbdare,
Căci medic vei fi, vrînd-nevrînd,
Acestei cuminți domnișoare.

FELISARDO

Să stau lîngă ea, acum, cînd
Am alte corvezi de făcut?
În ce-ncurcătură-am căzut!
Și cine-ngrijește de cai?

LISARDA

Mai lasă-i încolo.

CELIA

(aparte)

M-ascund
Pe-aproape.

LISARDA

Belisa, tu stai
Pe scaunul ăsta, și-acum
Tu, Pedro, vorbește-i.

FELISARDO

Dar cum
O pot lecui ? Zău mă miră
Orbirea voastră nespus.
Ce pot niște unghii ? Inspiră
Încredere ? Vraci știu că nu-s.

LISARDA

Te supără-această minune ?

FELISARDO

Ce doctor v-aduseră-n dar !
V-au dat sănătatea, pot spune,
Pe mîinile unui grăjdar.

LISARDA

E-n tine o mare virtute.
Acum să-i lăsăm împreună !
Hai, Flora, la treburi tu du-te ;
Eu plec la Tiberio ; are
O vorbă mai veche să-mi spună.

Lisarda și Flora ies, iar Celia se ascunde.

SCENA A XI-A

Felisardo, Belisa, Celia, ascunsă.

CELIA

(aparte)

O, Doamne,-am ajuns să m-ascund,
Să aflu ce taină-i aci !

FELISARDO

Fiindcă-am venit, ce-ați dori
Să fac ?

BELISA

Dă-mi mîna ta, blînd.

FELISARDO

(aparte)

Iubire tirană, ce bine
Te știu. Ce mai vrei de la mine ?
Pe-o alta iubesc — și urăsc
Purtarea și-ntreaga ta fire.

(Către Belisa.)

Ia mîna cerută.

BELISA

(aparte)

Iubire,
Tu nu mă lăsa s-amuțesc.

FELISARDO

Nu poți de la mine să ai
Mai mult de o mînă muncită
Și aspră, fiindcă-i silită
Să facă corvoadă la cai.

BELISA

Doar mîna aceasta mi-e leac.

FELISARDO

Și-atunci, dacă eu vă fac bine,
De ce mă-nfierați tot pe mine ?
Așa-mi răsplătiți tot ce fac ?
De ce sînteți crudă cu mine
Cînd spuneți că medic vă sînt ?

BELISA

Fiindcă-aș intra în mormînt
O zi de-aș trăi fără tine.

FELISARDO

Ce sclav necăzut în greșeală
Își chinuie glezna în fiare ?

BELISA

Hai, sclavule, strînge-mă tare
Și nu-mi cere-acum socoteală.
Aici ! Vai ce tare mă doare !

FELISARDO

De ce suferiți, Înălțime ?

BELISA

De dorul de-a-i da celui care
N-a vrut să îmi ceară-o favoare
Întreaga mea grație.

FELISARDO

Bine,
Dar asta-i durere ?

BELISA

Nu știu.
Îmi intră în ochi, tîlhărește,
Un fel de grăunțe-așa fine
Că soarele-abia le zărește.
Și ástfel pătrund mai tîrziu
În inima-mi slabă pe care
O gîdilă, dîndu-mi o stare
De vis ; o visare plăcută.

FELISARDO

Vă plîng !

BELISA

Mă poți plînge ; nu-s, oare,
De plîns ?

FELISARDO

Dar pe mine mai tare
Mă plîng, căci eu port din păcate
Un lanț ce mi-ai pus dumneata.

BELISA

Și mie, din prícina ta,
Iubirea-mi în lanțuri se zbate.
O, Doamne, ce-am spus ? Sînt nebună
Și nechibzuită-n amor.
Ce nenorocire ! Vai, mor !
Hai, strînge-mă, iute, de mînă.

FELISARDO

Leșină. E nemaivăzut.
A dat-o-n leșin de rușine ;
Ușor poți ghici de-unde vine
Tot răul ce-o macină-atît.
Dar, bietul de mine, nu pot
Să-i fiu de-ajutor ; ce-i pot da ?

Se arată Celia.

SCENA A XII-A

Felisardo, Celia, Belisa, leșinată.

CELIA

Ba ați lecui-o de tot
Voi înșivă dacă ați vrea.

FELISARDO

S-o lecui ? Și cum ? Poți să-mi spui ?

CELIA

Cînd mîna i-ai dat-o cuiva,
Nimic nu-i mai poți refuza.

FELISARDO

Ți-e fără de minte iubirea !

CELIA

E ea fără minte, dar nu-i
De loc ușuratică. Eu
Nu pot să-ți îngădui jignirea
Trădărilor tale, mereu.
Juan mă iubește ; voi face
Ca-n brațe chiar azi să mă țină.

FELISARDO

Vrei moarte de om fără vină ?
Din pricina ta nu am pace
Și chinuri îndur, de nespus.
Această *señora* țicnită
Acum se visează iubită, —
Pe mine de grații supus.
Și fără-ndoială că știe,
Ori bănuie doar cine sînt ;
Și vraci m-au făcut vrînd-nevrînd,
De gardă să stau pînă-nvie.
De mînă m-a luat ca să-mi pună
În deget acest diamant.
O, nu te mîhni, e nebună !
Chiar gestul acesta galant
E rodul scrîntelilor ei.
Dar sufletul meu îți închină
Acum, frumusețe divină,
Inelul. Te rog, deci, să-l iei
Și fugi pînă ce nu-și revine.

CELIA

Să plec, să rămîneți doar voi ?
O, nu ! Ia-ți inelu-napoi.

FELISARDO

Atunci să plec eu ?

CELIA

Așa-i bine,
Căci dacă-n Ieșin e pierită
Din dragoste, afle în tine
Tărie de piatră, și-n mine
O dezamăgire cumplită.

FELISARDO

Eu plec chiar acum, pentru mine
Voința ta-i lege, știi bine.

Felisardo iese.

SCENA A XIII-A

Belisa, Celia.

BELISA

Auzul nimic n-a scăpat ?
Ce-așteaptă smintita-mi visare ?
Afară ! Ah, mor !

CELIA

Ce vă doare,
Stăpînă ?

BELISA

Nor greu ce-adumbrești
Speranța în care-am visat !
Vai, mamă ! Hei, Flora, și tu !
Pe unde v-ascundeți de nu
Răspundeți ?

Intră Lisarda, Flora și Carrillo.

SCENA A XIV-A

Aceleași, Lisarda, Flora, Carrillo.

LISARDA

Tu strigi? Ce dorești?
Ai toane, ori ce s-a-ntîmplat?

BELISA

Nu-s toane.

LISARDA

Dar ce?

BELISA

Am să-ți spun
Ce fel ne sînt sclavii și cum
Își merită soarta de-acum.
Cunoașteți inelul pe care
O sută de scuzi eu am dat?

CARRILLO

Spuneți-ne ce s-a-ntîmplat
Mai iute, că-mi pierd răsuflarea.

BELISA

Fiind eu aici leșinată,
Din mînă-atunci Zara mi-a tras
Inelul.

CARRILLO

Căței de pripas!
Stricato, arată-ne mîna!

LISARDA

Chiar tu, ce păreai fără pată
Începi să fii hoață acuma?

CELIA

Vai, doamnă...

CARRILLO

Căţeaua ! Mai latră !

FLORA

Chiar hoaţă ! Dar cine-o credea ?

LISARDA

Te poţi apăra în vreun fel ?

BELISA

Carrillo de n-o va-nhăţa,
De-mi ceri să mă înduioşez
Şi dacă iertată va fi
Tu moartă mă poţi socoti.

LISARDA

Carrillo !

CARRILLO

Da !

LISARDA

Ţi-o încredinţez.

Lisarda şi Flora ies.

SCENA A XV-A

Celia, Belisa, Carrillo.

CARRILLO

Prea-bine.

CELIA

Stăpînă...

BELISA

N-ai milă !

Belisa iese.

SCENA A XVI-A

Carrillo, Celia.

CARRILLO

Acum, Înălțime,-ați văzut,
Că totul depinde de mine.

CELIA

Și ce ai de gînd ?

CARRILLO

Am să-ți spun.
Dezbracă-te.

CELIA

Ce, ești nebun ?

CARRILLO

Desigur, norocu-a făcut
Să ai un călău așa bun.
Pe scurt : la-nceput lovitura
De bici, după-aceea arsura
Slăninei.

CELIA

Dar tu ești bărbat ?!

CARRILLO

Așa mi se pare.

CELIA

Eu, știi
Că-s femeie ?

CARRILLO

Imediat
Vedea-voi. Dezbracă-te.

CELIA

Acum
E timpul să spun cine sînt :
Felisardo !

CARRILLO

Strigi ca și cum
Un cîntec din urmă-ai cînta.

CELIA

Felisardo ! Soțul meu bun !

CARRILLO

O, el cu Mahomed se-ntreține.
Termină !

Intră don *Juan.*

SCENA A XVII-A

Aceiași, don *Juan.*

DON JUAN

Și chiar de-ai pleca
La Roma,-n greșeală mereu
Eu voi stărui, căci știu cine
E ea.

CELIA

Don Juan!

DON JUAN

Dar ce-i asta?

CARRILLO

Cînd ce s-a-ntîmplat veți afla,
Veți ști, domnul meu, de ce eu
Fac asta. Inelul pe care
Señora Belisa l-a luat
Acum de curînd l-a furat
Chiar scîrba ce-aici vi se-arată
Cu mutra-i nevinovată.
S-o biciui mi-au spus, și îndată,
Așa cum vedeți, eu...

Don *Juan scoate sabia.*

DON JUAN

Tîlhare,
Un înger să bați?

CARRILLO

Fiți pe pace;
De-i înger, nu văd ce v-ar face
Mîniei să-i dați ascultare,
Căci îngeru-i spirit și n-are
Deci trup, să-i pot face vreun rău.

DON JUAN

Te-omor ca pe-un cîine!

CARRILLO

Văleu,
Tiberio, Flora, Belisa!

Carrillo iese.

SCENA A XVIII-A

Celia, don *Juan*.

CELIA

Iertați-l ; și eu știu că i s-a
Dat ordinul ăsta.

DON JUAN

Îl iert
De-mi cereți ; dar cine-a văzut
Vreodată atîta cruzime ?
Ah, voi, ochi frumoși, voi, pe mine
Să nu mă cruțați ; acest piept
Zdrobiți-l cu spada, să mor !

CELIA

Mă tem de Lisarda ; eu plec.
Permiteți-mi, dară, să trec.
Vă rog dați-mi voie ! Ea dacă
Mă vede aici, n-o să-i placă
Că stăm fără martori ; i-am da
Motiv pentru-o nouă mînie.
Mă duc deci la bucătărie
Acum.

DON JUAN

Stai o clipă !

CELIA

Aș sta,
Dar nu pot !

Celia iese.

SCENA A XIX-A

Don *Juan, singur.*

DON JUAN

Atîta cruzime,
O, Doamne! La ce să mă mir
Că fuge, sărmana, de mine?
Un josnic lacheu, ca un zbir
De-a mamei poruncă-ascultînd,
Era să comită o crimă
Cu-această făptură divină,
De ceruri creată să fie
O culme-a minunilor lui.
Ea tot o să-mi fie soție.
Uimirea-i pîndește-n curînd,
Uimirea și-adîncă-ntristare;
Cunosc doar o singură cale
Și ce-am hotărît am să fac.

Intră Tiberio și Lisarda.

SCENA A XX-A

Don *Juan, Tiberio, Lisarda.*

TIBERIO

Ce-ai spus c-o să faci, *don* Juan?

DON JUAN

Luați seama la ceea ce am
A spune, căci voi sînteți cei
Căróra mă simt obligat
Respect să le-arăt. Cum spusei,
Era adineauri aci
Lacheul; de n-ar fi fugit
Prea repede, și-ar fi luat
Răsplata fiindcă-a-ndrăznit
Smintitul de el să gîndească
Pe Zara s-o biciuiască.
De aceea-n vedere vă pun

Că n-am să permit niciodată
Să-mi fie amenințată
Soția mea, ca acum.

LISARDA

Și ce-ai vrut să spui tu cu asta ?

DON JUAN

Că Zara îmi este nevasta.

TIBERIO

Eu cred că mai bine ți-ar sta,
Juan, dacă te-ar interna
În ospiciu.

DON JUAN

Eu nu sînt nebun,
Tiberio.

TIBERIO

Nu ? Atunci cum
Îndrăznești astfel să vorbești ?
O, ce te-aș bate acum,
Nebun flușturatec ce ești...

DON JUAN

Abține-te !

TIBERIO

Zău că te-aș bate,
Să scapi de rușinea pe care
Tu n-o bănuiești.

DON JUAN

Nu se poate
Pe-un ton respectuos să-mi vorbești ?
De nu mi-ai fi unchi...

Don Juan iese.

SCENA A XXI-A

Tiberio, Lisarda.

TIBERIO

Mie-mi spui ?

LISARDA

O, lasă-l în mințile lui !
Căci dacă el vrea să se-nsoare
Cu-o sclavă, atunci vreau și eu
Să iau de bărbat sclavul meu.

TIBERIO

Ce spui ?

LISARDA

Că drept răzbunare,
Îi dărui întreaga-mi avere.
Pe Pedro chiar azi îl voi lua !
Nu-i pot lui Juan suporta
Capriciile, nu am putere,
La fel, nici sminteala Belisei.

TIBERIO

Și tu ești nebună ca ei !
Și, totuși, eu parcă ți-aș da
Un sfat să le poți stîmpăra
Mînia — să-i faci să se teamă.

LISARDA

Și care-i ?

TIBERIO

La curte trăiește
Un bun cavaler ce se cheamă
Felisardo ; se-asemuiește
Cu sclavul ce-l ai așa bine,

Că dacă alături i-ai pune.
Nici tu cred că n-ai putea spune,
De-i vezi, cine-i Pedro și cine
E celalt, mai ales dacă
La fel amîndoi se îmbracă.
Și pentru că falsa-nfierare
La Pedro poate dispare,
Iar lanțu-l poți scoate și pune,
În taină-i vom da să se-mbrace
Veșminte bogate și bune,
Și-apoi vom veni și vom face
Petirea ce-o punem la cale —
Și-apoi că semnăm, ne-am preface
Contractul de căsătorie.
Copiii văzînd au să fie
Nițel spăimîntați și vor pune
Frîu, unul — dorințelor sale,
Iar celalt — atîtor capricii.

LISARDA

Par bune urzelile tale ;
Dar nu l-ar putea recunoaște
Pe Pedro ?

TIBERIO

Chiar asta aș vrea ;
Vor crede atunci despre tine
Că-ncerci să-i înșeli pentru-a-i da
Averea ta sclavului.

LISARDA

Fie,
Dar mai înainte e bine
Ca planul acesta să-l știe
Și Pedro.

TIBERIO

Mă duc să-i vorbesc.

Tiberio iese.

SCENA A XXII-A

Lisarda singură.

LISARDA

Vorbește-i. Cum? încă nu știu;
Știu numai că leacu-mi găsesc
Și bănui că sclavul ce-l țiu
E însuși acel cavaler.
Da, ei mă mărită în glumă
Cu-o astfel de înșelăciune,
Iar eu mă mărit serios;
Căci dacă ascult ce îmi spune
Azi, inima, nu-i îndoială
Că Pedro și-acel Felisardo
Sînt una și-aceeași persoană.

Lisarda iese. Intră Belisa și Flora.

SCENA A XXIII-A

Belisa, Flora.

BELISA

Adú lumînările-aici.

FLORA

Mă duc să le caut, *señora.*

BELISA

Și masa de scris trage-o, Flora.

FLORA

Îndată. Veți scrie-o scrisoare?

BELISA

Mai știi? Pot strînge în rînduri
Ce vreau să aștern pe hîrtie?
Ce pană-ar fi-n stare să scrie
Atît de ciudatele-mi gînduri?

FLORA

Cum fu întîmplarea cu Zara
Ce-atît de cumplit te-a mîhnit ?

BELISA

Cînd m-am prefăcut că leşin
— Atît cît să-mi trag răsuflarea —
Şi el mi-a dat mîna,-i trecui
Inelul în deget.

FLORA

Ce spui ?
Lui Pedro ?

BELISA

Da, lui. De-ar fi vrut,
El ar fi putut să-nţeleagă,
Ingratul, dar a apărut
Ea, sclava geloasă şi rea,
Ca démonul, căci ne pîndea.
El dîndu-i inelu,-a crezut
Că sînt cum păream : leşinată.
Şi-n dreapta mînie spre care
Mă-mpinse chiar dragostea lui,
Minţii, pentru-a mea uşurare,
Spunînd cum că ea l-a furat.
Dar nu i s-a dat, din păcate,
Pedeapsa ce-o merita.

FLORA

N-a vrut *don* Juan — nu-i aşa ?
S-ar spune că el vinovat e.
Şi, totuşi, n-aveţi dreptate ;
De unde putea să-nţeleagă
Pedro ce taină de dînsul vă leagă ?
Prin ástfel de semne nu poate
Iubirea să i se arate.
Iar cînd se întîmplă iubiţii

Să fie de rang diferit,
Vă trebuie cele mai bune
Mijloace pentru a-i spune
Ce mult îl iubiți, spre a fi
De el înțeleasă.

BELISA

De-aș ști,
Ah, Flora, că-i el cel pe care
Îl bănui, i-aș mărturisi
Ce mult gelozia mă face
Să sufăr, și-a lui nepăsare.

FLORA

Se-ascunde de-a zilei lumină
Un suflet cinstit și ales ;
Dar noapte-i și noaptea-ți dă ghes
Să-ți iei libertate deplină.
Ia-ți inima-n dinți dar, și-i spune :
„Sînt eu, dragul meu, te iubesc !"

BELISA

Acuma cînd stau și gîndesc
La faptele mele nebune
Pot spune că-mi dete iubirea
Pedeapsa aceasta, anume ;
Cu armele mele, pieirea
Mi-aduce oricînd m-aș opune.
Tu știi dar ce ai de făcut
Cînd Pedro aici s-o afla
Ca eu să îmi pot alunga
Sfiala prin care-am trecut ;
Scurtînd luminările, stinge-o
Pe una, așa, din greșeală.

FLORA

Dar cealaltă ?

BELISA

Fără-ndoială
Lumină nici pic n-o rămîne ;
Pe-a bunului-simț voi cerca
S-o-năbuș, pe cît voi putea,
Ca tot ce gîndesc să-i pot spune.
Să mergem acuma, căci iată,
Vin sclavii-mpreună încoace.

Belisa și Flora ies. Intră Celia și Felisardo.

SCENA A XXIV-A

Celia, Felisardo.

FELISARDO

Măsurile lor mă vor face
Să-ncep să mă apăr, îndată.

CELIA

Gîndește-te bine-nainte.

FELISARDO

Eu cred că e mult mai cuminte
Acum să le spun cine sînt,
Căci nu văd la ce-aș aștepta
Din nou fără rost, pînă cînd
Ei, iar, într-o zi îți vor da
Pedeapsa de azi — și-un lacheu
Să-ncerce s-amenințe iară
Doi ochi ce întrec strălucirea
Luminii.

CELIA

Te rog, dragul meu,
Gîndește-te bine-nainte.

FELISARDO

De ce s-aşteptăm fără rost
Cînd azi navarezul a fost
La slujbă să-nchine fierbinte
Că rana-i trecu, şi să deie
Acátist, ca orice femeie
Lăuză ? Şi-apói m-au scîrbit
Atîtea necazuri, cumplit :
Nu dorm, am puţin de mîncare,
Ba port şi belciugul pe care
— De n-ar fi din prícina ta —
Eu nu l-aş putea îndura.
Iar ieri — ce cumplită ruşine —
La rîu să mă duc mă siliră.

CELIA

Şi-acum, Felisardo, te miră
Că singur necazul nu vine ?
Eu ştiu că-s nedemne de tine
Veşmintele, munca de-aici ;
Dar, oare, cu cît sînt mai mici
Durerile mele ?

FELISARDO

Şi-i bine
Ce facem ?

CELIA

Da, inima-mi spune
Că da. Acum du-te, că vine
Belisa.

Intră Belisa şi Flora.

SCENA A XXV-A

Felisardo, Celia, Belisa, Flora.

BELISA

Nu. Pedro rămîne !

FELISARDO

(în şoaptă către Celia)

M-aşteaptă corvezi de argat.

CELIA

(în şoaptă către Felisardo)

Aşteaptă.

FELISARDO

(în şoaptă către Celia)

Aştept tremurînd.

BELISA

Aş vrea să-ţi vorbesc cînd vom fi
Doar noi.

Belisa şi Flora stau deoparte.

CELIA

(aparte)

Vai !

FELISARDO

(către Celia)

Ce s-a întîmplat ?

CELIA

Nu vezi ?

FELISARDO

Iar geloasă ?

CELIA

Dar tu
Mă crezi că-s de piatră ?

FELISARDO

Tu știi :
Pământul de mi-ar dărui,
Voi spune pământului : nu !

Intră Lisarda și Tiberio.

SCENA A XXVI-A

Aceiași, Lisarda, Tiberio.

LISARDA

Așa-au hotărît.

TIBERIO

Nu mă miră,
E tînăr Juan.

LISARDA

Mi-a șoptit
Carrillo ce-a plănuit.

TIBERIO

Ce-anume ?

LISARDA

Se sfătuiră
— În taină cu tineri smintiți —
S-o fure pe sclavă.

FLORA

(în șoaptă, către Belisa)

Señora,
Acum nu puteți să-i vorbiți
De față cu toți.

BELISA

(către Flora)

În orice prilej.
Că dragostea leacuri găsește
În orice prilej.

FLORA

T-ei căi
Cînd leacul îl vei folosi.

BELISA

Hei, Flora !

FLORA

V-ascult...

BELISA

Mucărește
Lumînările astea.

FELISARDO

(aparte)

Nebuna
Va stinge lumina.

FLORA

(aparte)

Șireată-i
Iubirea.

BELISA

Ai stins-o acuma ?

FLORA

Prea scurt tăiai mucul și, iată,
Se stinse.

BELISA

Dar ce, nu știai
S-o stingi ?

FLORA

Nu, n-am luat aminte ;
Eu știu doar să tai, și cînd tai
Se-ntîmplă ; dar o voi aprinde
Cu cealaltă.

BELISA

Stai, ai răbdare ;
Ți-arăt cum se face.

FLORA

Ei, drace,
Și-a doua s-a stins ; ce-ntîmplare !

LISARDA

Ce-i asta ?

TIBERIO

N-avem ce face,
De-acum pe-ntuneric vom sta.

LISARDA

De ce ?

FLORA

Să le pot curăța
Mai bine, le-am stins dinadins.

LISARDA

(aparte)

Deci iată-un prilej nimerit
Să trec lîngă sclav.

BELISA

(aparte)

În sfîrșit,
I-oi spune azi tot ce mă doare.

FELISARDO

(aparte)

Deci pînă-or găsi lumînare
M-apropii de Celia mea.

CELIA

(aparte)

Dușmanii mei n-or vedea
Că stau lîngă pieptul iubit.

Pornesc încet prin întuneric, Belisa spre mama ei, Celia spre Flora și Felisardo spre Tiberio.

LISARDA

(către Belisa, pe care o crede Felisardo)

Iubite, ascultă-mă, vrei ?

BELISA

(către Lisarda, pe care o crede Felisardo)

Nu asta-și dorește pe lume
Iubirea, s-asculți tot ce-ți spune ?

FELISARDO

(către Tiberio, pe care îl crede Celia)

O, nu te mai teme de ei
Și-ascultă-mi dorința nebună.

TIBERIO

(către Felisardo, pe care îl crede Lisarda)

Îmi spui toate astea, tu, mie ?

FELISARDO

(către Tiberio)

Cum, nu ești convinsă ?

TIBERIO

(către Felisardo)

Ba pînă
Acum sînt convins c-o să facă
Juan, în curînd, o prostie.

FELISARDO

Mă tem de Belisa că-mi face
Alt rău.

CELIA

(Florei, pe care o crede Felisardo)

Să fiu, de ce-ți place,
Geloasă pe tine, iubite ?

FLORA

Da' cine-i ?

CELIA

Cum, tot n-ai văzut ?

FLORA

În ce-ncurcătură-ai căzut !

CELIA

La mine de ții, tu promite-mi
Că nu-i mai vorbești.

FLORA

Eu ? Dar cui ?

BELISA

(Lisardei, pe care o crede Felisardo)

Eu n-am îndrăznit, dar acum
Nimic nu mă-oprește să-ți spun
Ce nu am mai spus nimănui...

LISARDA

(către Belisa, pe care o crede Felisardo)

O, Doamne, prin cîte-am trecut,
Iubirea s-o tăinui în mine!

FELISARDO

(către Tiberio, pe care-l crede Celia)

Dă-mi mîna!

TIBERIO

(către Felisardo, pe care-l crede Lisarda)

De ce? Nu ți-e bine?

FELISARDO

(către Tiberio)

Nu fi supărată, că n-are
De ce să te supere mîna.

TIBERIO

Aprindeți luminile-acuma!
Ce-i asta? Chiar vocea ta-mi pare
Străină, cuvintele tale
La fel sînt.

BELISA

(către Lisarda, pe care o crede Felisardo)

La cîte-ncercări
M-ai pus, fără voie, iubite.
Dă-mi mîna!

LISARDA

(către Belisa, pe care o crede Felisardo)

Le dau pe-amîndouă
Acum.

FELISARDO

(către Tiberio)

Nu vrei să-mi dai mîna ?

TIBERIO

Aduceți aici lumînări !

Intră Carrillo cu o torță, luminîndu-l pe don *Juan.*

SCENA A XXVII-A

Aceiași, don *Juan, Carrillo.*

CARRILLO

Dar unde-alergați ?

DON JUAN

Ai dreptate,
Că prea fug. Dar ce s-a-ntîmplat
De stați pe-ntuneric ?

TIBERIO

Nepoate,
Luminile le-am așteptat.

BELISA

(aparte)

Cu mama-am vorbit ; foarte bine ;
Să afle !

LISARDA

(aparte)

Belisei i-am spus,
Nu lui, vai, biata de mine,
Că sclavu-mi iubesc așa mult,
Iar mie mi-a fost dat s-ascult
Că ea îl iubește nespus.

FELISARDO

(aparte)

Tiberio, deci, m-asculta,
Și lui îi spuneam : „draga mea".

TIBERIO

(aparte)

De neînțeles îmi părea
— Crezînd că Lisarda-mi vorbește —
Dar Pedro-mi spunea că iubește
Și dragostea-și mărturisea.

CELIA

(aparte)

Oh, noapte, tu, mamă-a greșelii !
Acuma abia îmi dau seama
Că Florei-i spuneam c-o iubesc.

LISARDA

De ce vii aici ca un grec
Să-i dai Troiei foc ?

DON JUAN

Dă-mi soția,
Señora ; venit-am s-o iau
Din noaptea aceasta cu mine.
Tu nu te măriți ? Foarte bine,

Și eu vreau acum să mă-nsor.
Deci care din noi e mai bun?

LISARDA

Încuie-o pe Zara, tu, Flora!

DON JUAN

S-o-ncuie?

TIBERIO

Te-astîmpără-ți spun!

DON JUAN

Cînd sînt bîntuit de amor?

LISARDA

Tu, Pedro,-mpreună cu Flora
Păzește-o pe Zara.

FELISARDO

Mă duc
Îndată, căci ceea ce face
Don Juan, nedrept e, *señora*.

DON JUAN

Tu, cîine?

FELISARDO

Eu nu sînt decît
Un cîine-al acestei grădini,
Și-n timp ce la poartă păzesc
Și stau să o apăr de-oricine,
Prin zid chiar de-ați vrea a străbate,
Tot nu veți intra, nici culege
Vreun fruct jinduit de amorul

Acesta, așa violent.
Căci eu semănai o atît
De nepieritoare speranță,
Încît răzbunîndu-mă-abia
Veți ști ce-am să fac pentru ea.
Un cîine bătut se întoarce
Și-asupra stăpînului său ;
Eu-s cîinele care vă mușcă,
Fiindcă iubirea cînd are
Motive să fie geloasă
Devine cumplită turbare.

Flora și Felisardo ies, ducînd-o pe Celia.

SCENA A XXVIII-A

Belisa, Lisarda, don *Juan, Tiberio, Carrillo.*

DON JUAN

Lăsați-mă-acum să răzbun
Cuvintele nerușinate
Pe care-a-ndrăznit să le spună
Nemernicu-acesta barbar.

TIBERIO

Fii calm, *don* Juan, și învață
Că nu este drept ca să pierzi
Respectul ce îl datorezi
Și vîrstei și rangului tău.

DON JUAN

Nu știu bătrînețea ce-nseamnă ;
Tu însă-ai fost tînăr și știi
Iubirea la ce nebunii
În anii cei tineri te-ndeamnă.
Și ápoi eu nu știu de unde
Ți-ai luat acest drept de-a răspunde
De drumul ce-l am de făcut.

LISARDA

Să nu-l iei în seamă,-i nebun.

DON JUAN

Dă-mi, mamă, nevasta, îți spun.

BELISA

Eu, frate, destul am tăcut,
Deși noi am fost supărate
Din pricina-a tot ce-ai făcut.
Răspunde-mi, pe cine ai vrea ?

DON JUAN

Pe Zara, ea-mi este soție.

BELISA

Pe Zara ? O sclavă ? Vai mie !

DON JUAN

Înseamnă că știu cine-i ea,
Cînd viu și o cer.

BELISA

Dacă știi
De-această turcoaică ceva
Mai mult decît noi, ai putea
Să spui adevărul, cum fac
Cei nobili.

DON JUAN

Și dacă vine
Aici, cineva, să-ntărească
Părerile mele, ce-ați spune ?

TIBERIO

Un om de încredere dacă
Ne-arată greşeala, şi spune
Că Zara e demnă de tine
Şi poate să-ţi fie soţie
Femeia-nsemnată pe faţă
Cu fieru-nroşit, atunci fie,
Cuvîntul mi-l dau că în seara
Aceasta ţi-o dau de nevastă.

DON JUAN

Carrillo, du-te de-l cheamă
Pe Eliso ; ba nu, e mai bine
Să mergi împreună cu mine,
Căci vreau chiar acum să-l aduc,
Aici, pe-al ei tată-n persoană.

CARRILLO

Stăpîne, gîndiţi-vă bine
Ce mare jignire-aţi aduce
Familiei voastre.

DON JUAN

Ajunge,
Infame, de nu-ţi vrei pieirea !

CARRILLO

Lumină-i, şi tot nu vedeţi
În ce-ncurcătură sînteţi
În stare-a intra !

DON JUAN

E iubirea,
Ea însăşi, lumină.

CARRILLO

Şi-aşa ;
Dar torţa aceasta priviţi :

Ea arde acum, precum știți,
Din pricina cerii din ea ;
Lumina din ceară-și hrănește.
Dar dacă-o întorc de la vînt
Cu flacăra către pămînt,
Chiar ceara din care trăiește
I-aduce pieirea mai iute.

DON JUAN

Lacheu filozof ! Ce mă-oprește
Să-ți tai picioruşele ? Du-te !

CARRILLO

Vai, cine-ar putea lumina
O minte de orb, cînd iubește ?

Carrillo și don *Juan ies.*

SCENA A XXIX-A

Tiberio, Lisarda, Belisa.

TIBERIO

(în șoaptă, către Lisarda)

Prilejul ivit s-ar părea,
Lisarda, că-i bun, spre-a-ncerca
Acum falsa căsătorie.

LISARDA

(în șoaptă, către Tiberio)

Lui Pedro dă-i haine bogate ;
Ca *don* Felisardo s-arate
Și-aici la vedere să vie ;
Așa-i liniștesc pe copii.

TIBERIO

(în șoaptă, către Lisarda)

Întocmai voi face ; va fi
Cu neputință să-l recunoască

Așa, îmbrăcat cavaler
Și fără marcajul de fier.

Tiberio iese.

SCENA A XXX-A

Lisarda, Belisa.

LISARDA

(aparte)

Va fi chiar și el păcălit
De-această-nscenare ; el crede
Că vreau numai să-mi pedepsesc
Copiii, și nu că doresc
Să iau pe un om care are
Doar nume de sclav.

Tare.

Nu știi, oare,
Tiberio unde-i ?

BELISA

Nu cumva
S-a dus la notar ? !

LISARDA

Mă mărit !
Mă miră că n-ai auzit !...

BELISA

Nu zău, te măriți, dumneata ?

LISARDA

Acum va veni la vedere.
L-aștept.

BELISA

Și ce e ?

LISARDA

Cavaler.
Tiberio-acum e la el ;
Chiar astăzi, aici, mă va cere.

BELISA

Ne sperii, acum ?

LISARDA

Vei vedea
C-am spus adevărul curat.
Adeseori m-au supărat
Purtările voastre nebune !
Da, sufletul voi mi l-ați scos
De cum v-arătarăți pe lume.
Mi-ajunse cuțitul la os ;
Și tu, cu-ale tale smintite
Capricii, mîncînd și argilă,
Purtîndu-te fără de milă,
Cerînd să-ți ia sînge mereu,
Și-acel fluşturatec nebun,
Podoabe cerînd, cheltuind
Într-una doar aur și-argint
Pe cărți și femei ! Iar acum
Deodată-a prins gust să se-nsoare.
De toate acum am scăpat,
Iar glumele s-au arătat
A fi adevăruri amare.
Da, mama drăguță-a sfîrșit ;
Azi nu mă mai vaiet, nici plîng,
Și chiar dacă-o fi să ajung
Soție de sclav, mă mărit.
Sînt tînără încă, și-aș vrea
Un om să se-ocupe de mine.
Am bani cîți doresc.

BELISA

De-i așa,
Ascultă-mă !

LISARDA

Cum se cuvine.

BELISA

Mamă, dragă mamă,
Iar te plîngi de mine
Că sînt năzuroasă ;
Știu că ai dreptate.
Năzuroasă însă
Am venit pe lume,
Și meteahna asta
E ca floarea care
În april se-arată.
Dar tu, dragă mamă
Ce-ai putea să spui
Cînd a ta noblețe
De la *Cid* coboară ?
Șasele și-un șapte
(Șapte mii să fie ?)
Ți-au picat la joc.
Ți-a căzut și asul,
Nu-l mai tăinui.
Măsluiși și vîrsta,
Cum sînt eu să fii,
Dîndu-i frumusețe
Nouă-mbrăcăminții
Și pieptănăturii.
Dacă peste părul
Înnoptat, pe care
Ți-l văzui pe frunte,
Anii așezară
Umbre de ivoriu,
Ușurință pare
Vana ta dorință
De-a te mărita

Şi ţi-e josnic gîndul
De-l duci la-mplinire
Cînd eu nu am mire
Spui că-i răzbunare,
Mamă, dar ia seama :
Ay, căscatul este
Semn că-ţi vine somnul
Slăbiciunea ta
Va fi fost mai rea ;
Carne ai, ţi-e foame,
Pătrunjel rîvneşti.
Cîmpul îşi ridică
Iarba şi te ceartă ;
Hai, nechează, mamă,
Mînzul e pe-aproape.
Nu căta pricină
Postului de-aici ;
O să bei şi apă,
Vei mînca apoi.
Vei dori iubire,
Dar cu frica-n sîn
Vei trăi, căci nu e
Vreun judecător
Care să nu vrea
Pernă, ca să stea
Mai uşor în scaun.
Şi aceia care
Veşnic mă bîrfiră
Şi te ameţiră
Tare-ar vrea să mor.
Căci ei sînt ca scrisul
Necitet ce-ascunde
Gînduri rele-n el,
Ca pisica blîndă
La căutătură
Chiar cînd stă la pîndă..
Semeni cu-o furnică ;
Bătrîneţea-ţi dă
Aripi, dar pe tine
Lumea te va rîde.
Îţi urez noroc

Dacă-ai hotărît
Iar să te măriți ;
Dar deschide ochii
Și m-ascultă bine :
Dacă și bărbatul
E bătrîn ca tine,
Două sloiuri reci
Veți uni pe veci,
Și ce trist va fi !
Tînăr dacă e,
Iară tu bătrînă,
Mamă, vei ajunge
Frînghia pe care
Sare acrobatul
Ca să îl arunce-n
Aer mai ușor.
Potîrnichi va vrea
Veșnic să mănînce,
Va-mbrăca-n mătase
Cîte-un îngeraș.
Cu averea ta.
Și Adonis [1] fi-va
În Madrid acelor
Zîne care fac
Din cel mai bogat
Cavaler, cînd vor,
Un biet cerșetor.
Spun inimii tale
Toate astea, dar
Mi-ai putea răspunde :
N-are crezămînt
Vorba-n fața celui
Hotărît să facă
Ce și-a pus în gînd.

Intră Tiberio și Felisardo frumos îmbrăcat, fără semn pe obraz și fără belciug.

---

[1] *Adonis :* erou mitologic grec înzestrat cu o mare frumusețe, prefăcut, după moarte, de Venus în anemonă. Simbolizează tipul de frumusețe efeminată.

SCENA A XXXI-A

Aceleași, Tiberio, Felisardo.

TIBERIO

(către Felisardo)

Fii fără grijă, poți intra,
Mi s-a dat încuviințare.

FELISARDO

De-aș avea curaj mai mare.

TIBERIO

Intră totuși ; nu uita
Să răspunzi la nou-ți nume :
Felisardo ; doar la el.

FELISARDO

(aparte)

(Ce ciudat că mi se spune
Că mă cheamă-acum la fel
Cum mi-e numele.)

LISARDA

(aparte)

Răbdarea
Pusă mi-e la grea-ncercare.

BELISA

Asta însă contrazice
Chiar mărinimia ta,
Căci văzînd ce văd, n-aș zice,
Mamă, că te-ai mărita.

TIBERIO

Doamnă, soțul ți-a venit.

BELISA

Doamne ! Ce văd ? Pedro-i, oare ?

FELISARDO

Deși-avui îndrumătoare
Doar dorința mea, aș vrea
Să vă spun că și-a găsit
Dragostea-mi răsplata rară.

LISARDA

Fii aici, binevenit,
Eu sînt cea mai norocoasă,
Căci venind la mine-n casă
Dragostea mi-ai dăruit.

TIBERIO

Scaune, imediat,
Noilor căsătoriți.

BELISA

Unchiule !

TIBERIO

Ce vrei ?

BELISA

Glumiți,
Ori s-au luat cu-adevărat ?

TIBERIO

Încă nu, nu-ți pierde firea,
Dar cred că s-au înțeles.

BELISA

Cum, nu-i Pedro ăsta ?

TIBERIO

Cine ?

BELISA

Pedro, sclavul.

TIBERIO

Vai de tine,
Eşti nebună !

BELISA

Poate tu ;
Chiar pe Pedro şi-a ales
Mama, ca să se mărite ?

TIBERIO

Uită-te la el mai bine ;
Cel pe care-l vezi acu'
E un cavaler şi-l cheamă
Felisardo.

BELISA

Pe-ndelete
Vreau să-l văd ; de bună seamă
Că e el, ce mai aştept ?

TIBERIO

Uită-te mai de aproape
Pedro,-aşa cum bine ştii,
Are-obrazul înfierat.

BELISA

Da, aşa-i, m-am înşelat
Deşi cred c-ar fi putut
Sclavul de-acel semn să scape.

TIBERIO

Cum ? Doar semnul e făcut
Chiar în carne. Tot ce spui
E curată nebunie.
Vezi să nu fii ástfel luată
De mai stărui, cine ştie...

Intră Flora şi Carrillo.

SCENA A XXXII-A

Aceiaşi, Flora, Carrillo.

FLORA

Să-mi dea mie spor Dumnezeu
Atît cît de chipeş se-arată
Străinul pe care-l văd eu.

CARRILLO

Eu n-am pomenit niciodată
Obraz să se-asemene-atît
Cu-acela al sclavului.

BELISA

Flora !

FLORA

Señora...

BELISA

M-am hotărît,
Să-i dau aşteptării-un sfîrşit.
Nu-i Pedro acesta ?

FLORA

Señora,
Îi seamănă bine.

BELISA

Fugi, Flora,
La Pedro, îndată, și-l cheamă.

FLORA

Și-un orb ar vedea, negreșit,
Că ăsta e Pedro; mi-e teamă
Că prea mult stăpîna-ndrăgește
Virtuțile lui; i-a plăcut
Deci sclavul, de-aceea a vrut
Astfél să vă-nșele.

BELISA

Firește!
Ah, cîine! de ești tu iubit
De mama și onoarea-i pierdută.
N-o-mpiedică pîn' la sfîrșit
Să-și schimbe-acest plan nebunesc,
Să nu crezi că-ți pot eu ierta
Jignirea ce-aduci stirpei mele.
Tot nu vei scăpa; mîna mea
Ți-o da lovitura de moarte.
Și-acum vreau să trec; la o parte!

FELISARDO

Ce-i asta?

LISARDA

O fiică nebună
Pe care-au cercat să o pună
Sub lacăt să stea peste zi.
Hai, luați-o acum de aci!

BELISA

Nu eu sînt, ci tu ești nebună,
Tu, care îți iei de bărbat
Un cîine.

FELISARDO

Trist lucru!

BELISA

Ce-ar fi
Să nu mă mai batjocorești?!

Intră Celia, îmbrăcată foarte bogat, cu o mantie; e urmată de un scutier.

SCENA A XXXIII-A

Aceiași, Celia, scutierul.

CELIA

Desigur, la timp am intrat.

TIBERIO

Señora e nașa.

FELISARDO

Am păstrat
Acest scaun liber, deși
Virtuțile voastre divine
O inimă ar merita.

LISARDA

Vă rog dar a vă așeza,
Señora, aci.

BELISA

Oare cine
E-această *señora*, nu Zara?
Cățea, cum...

TIBERIO

V-am spus s-o legați
Pe-această nebună!

CELIA

Dar cine-i
Señora-ndrăzneață ?

LISARDA

Nu-i dați
Atenție, zău, e mai bine ;
E o năzuroasă prea mare.

BELISA

Nu-i Zara ? Poți spune că nu ?
Dar cum se întîmplă că tu,
Deși ești soția lui Pedro,
Admiți ca acum să se-nsoare
Cu mama ?

CELIA

Cum văd și-a pierdut
Năzuroasa și mințile !

BELISA

Cum ?
Te-ncumeți ? De nu mă răzbun
Pe ei, pentru tot ce-au făcut,
Eu nu sînt femeie. Să știți,
Voi, ciini înrăiți...

TIBERIO

N-auziți ? !
Închideți această nebună !

BELISA

Deci mama cu el se cunună...

Intră don *Juan, Prudencio, tatăl Celiei, Eliso și oamenii legii.*

SCENA A XXXIV-A

Aceiași, don *Juan, Prudencio, Eliso.*

DON JUAN

În casa aceasta se face
Nuntirea ; veniți, dar, încoace,
Încet, pe furiș.

FELISARDO

Vai de noi !
Ascunde-te, Celia ! Vine
Acum, tatăl tău, după tine.

ELISO

E-aci Felisardo ?

FELISARDO

Ce-aud ?
Eliso e...

PORTĂRELUL

Cine-i aici
Felisardo ?

FELISARDO

Eu-s cel care zici.
Ce vrei ?

PORTĂRELUL

Este el ?

ELISO

În persoană.

FELISARDO

Eliso, tu însuți să vii
Cu oamenii legii ?

ELISO

Să știi,
Eu ástfel plătesc necredința
Oricărui prieten de-al meu.

FELISARDO

Mă crezi trădător ?

ELISO

Uneori,
Fiindcă deși voiam eu
S-o iau pe Belisa, te-nsori
Cu dînsa chiar tu ; e precum
Bănuiam și se vede acum
Cînd ești în petit.

FELISARDO

Tu visezi ?

ELISO

Au cine pețește, nu tu ?
Îi trebuie încă dovezi
Acestei trădări ? Oare nu
Ajunge că te-am tăinuit,
Ca sclav ars cu fieru-nroșit
Vînzîndu-te-apói, să te scap
De ce-ai făptuit altădată,
Ca astăzi să văd că apare
În haină de mire, bogată,
Trădarea,-n culori țipătoare ?

FELISARDO

E drept că mă reîntîlnești
Cum spui, dar de sînt vinovat,

Cu gîndul măcar de-am greșit,
Din propria-mi mînă primești
Și spada, să fiu osîndit.

BELISA

Mai are acum vreun rost
Să negi, Felisardo, ce-a fost?
Cu mine tu ești însurat;
Inelul chiar azi ne-a legat.

FELISARDO

Cu tine?

BELISA

Poți spune că nu?
Carrillo și Flora-au văzut!

ELISO

Nemernic ce ești, poți acu'
Să tăgăduiești ce-ai făcut
Cu martori?

LISARDA

Dar martorii mint,
Și însăși Belisa-a stîrnit
Această-ncurcată poveste;
Nu ei, Felisardo, ci mie
Mi-e soț legitim hărăzit.
Ea ție-o să-ți fie soție,
Căci pe Felisardo-l iau eu!

Celia își dă vălul la o parte.

CELIA

Stați, doamnelor, încetișor!
Vă spun, Felisardo e-al meu;
Nevastă îi sînt numai eu!
S-o spună și el.

FELISARDO

O şi spun.

PRUDENCIO

Nu-i Celia ?

DON JUAN

Ea.

PRUDENCIO

Sînt dator,
Juan, să-mi cer scuze acum ;
Să uiţi, aşadar, tot ce-am spus.

DON JUAN

Durerea mea toată-a apus
În faţa ruşinii-ndurate
De mama şi-a mea surioară.
Şi-l rog doar atît pe Eliso :
Ca mîna Belisei s-accepte.

BELISA

Aşa este drept. Să mă ierte
Eliso că l-am necăjit,
Tu, Celia, reaua-mi purtare.
Doar el, Felisardo, el care
Îşi vede azi visu-mplinit,
El nu-şi va aduce aminte.
Şi dacă va fi nevoit
Cumva ca să stea la-nchisoare,
Aş vrea, să-l ajut ; îi voi pune
Averea ce-o am, la-ndemînă.

PORTĂRELUL

Rănitu-n duel vă pot spune
Că s-a întremat pînă-acuma ;
Rămîne-aşadar să-şi dea mîna
Cei doi.

FELISARDO

Hai, Tiberio, du-te
Şi ntreabă-l, nu vrea să cunune ?

TIBERIO

Eu, unul, pe Flora şi bunul
Carrillo am să-i cunun.

LISARDA

Fiindcă-s tot văduvă, spun
Acum, c-am contribuit
Şi eu ca această poveste
Să aibă-un sfîrşit fericit.

BELISA

Mă las de ciudatele mele
Purtări, preacinstită-adunare,
Şi cer tuturora iertare.

Sfîrşitul comediei *Moiturile Belisei*.